

Η

Βοηθοσύνη

Υπό

Εκτύπος Τ. Βενιζέλου

Παύσαι

1887

415

BE

4100

091
BE
4100

Η
ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΥΠΟ

ΕΛΕΝΗΣ Φ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ε. Γ. Βενιζέλου

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. ΕΥΜΟΡΦΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΔΟΣ ΜΑΙΖΩΝΟΣ

1887.

ΔΙΔΟΤΗΚΗ ΕΒΕΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΠΑΤΡΑΝ

Η ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ

ΥΠΟ

ΕΛΕΝΗΣ Φ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Handwritten signature: Α. Γ. Γιδόπουλος

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. ΕΥΜΟΡΦΟΠΟΥΛΟΥ
ΟΔΟΣ ΜΑΙΖΩΝΟΣ

1887.

Х.В.3396

ΤΩ

ΑΞΙΟΣΕΒΑΣΤΩ ΚΑΙ ΥΠΕΡΤΙΜΩ

Κυρίω Κυρίω

ΘΩΜΑ, ΒΟΥΔ

ΠΡΟΞΕΝΩ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΟ ΔΕ

ΑΦΙΕΡΩ

ΩΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ ΒΑΘΕΙΑΣ ΕΥΓΝΟΜΟΣΥΝΗΣ

ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΥ.

Η ΕΥΠΕΙΘΕΣΤΑΤΗ

ΕΛΕΝΗ Φ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ.

Ἀξιοσέβαστε Κύριε!

Ἐκτιμῶτα δεόντως τὰ φιλόμουσα καὶ φιλελληνικά
αἰσθήματα τῆς εὐγενοῦς Ὑμῶν καρδίας, ἐτόλμησα νὰ
ἀφιερῶσω εἰς τὸ Σεπτὸν Ὅνομά Σας τὸ μικρὸν τοῦτο
διανοητικὸν ἔργον μου, μὲ τὴν πεποιθήσιν ὅτι δὲν θέλει
ἐντεῦθεν ἐγγιχθῇ ἡ χαρακτηρίζουσα Ὑμᾶς μετριο-
φροσύνη.

Ὅθεν ἐλπίζουσα ἀδιστακτως, ὅτι μετὰ πάσης εὐμε-
νείας θέλετε ἀποδεχθῇ τὴν ἀγνὴν ταύτην ἔκφρασιν
τῶν πρὸς Ὑμᾶς αἰσθημάτων μου, διατελῶ μετὰ τοῦ
προσέκοντος σεβασμοῦ

Ἡ εὐπειθεστάτη

ΕΛΕΝΗ Φ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Πρὸς τὸν ἀξιοσέβαστον καὶ
ὑπέρτιμον Κ. Κ.

ΘΩΜΑΝ ΒΟΥΔ

Πρόξενον τῆς Μεγάλης
Βρετανίας κ.λ. κ.λ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Πρὸ πενταετίας ἐμαθήτευον εἰς
νικὸν Παρθεναγωγεῖον. Ἡ σχολή-
της Γερμανικῆς Κυβερνήσεως, εἶχεν
σηλυτικὸν, διὰ τοῦτο ἐδέχετο κοράσια
τητος. Εἴμεθα ἐβδομήκοντα περίπου Ἑ
παρέλαβεν ἡ διεύθυνσις καὶ Διδάσκαλον Ἑ
μᾶς ἐδίδασκε μαθήματα Ἑλληνικά, ἀνάλογα
ἡλικίαν καὶ τὰς γνώσεις μας.

Ὁ Γέρων Θεόβουλος, οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ ἐν λό-
δάσκαλός μας, ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τοὺς ὀγ-
κοντα πέντε περίπου χειμῶνας· ἦτο ἀναστήματος ὕψ-
λοῦ, ὀλίγον κυρτός, καὶ ἔφερε βαθὺ λευκὸν πώγωνα. Ἡ
φυσιογνωμία αὐτοῦ ἀπεικόνιζεν ἄνδρα διελθόντα πολύ-
δεινον βίον, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων του πάντοτε ἐπλανᾶτο
συμπαθὲς χαμόγελον, ἐκφράζον τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυ-
χῆς του.

Λαίπὸν, ὁ καλὸς οὗτος διδάσκαλος ἦτο ἡ παρηγορία
τῶν Ἑλληνίδων μαθητριῶν, διότι διὰ τῆς πατρικῆς αὐ-
τοῦ ἀγάπης, διὰ τοῦ περιποιητικοῦ αὐτοῦ τρόπου, ἀφή-

ρει τὸν ἐφιάλτην, ὅστις ἐπεκάθητο εἰς τὰς καρδίας μας. Αἱ Γερμανίδες ἐκεῖναι, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, λίαν ἀστόργως καὶ ἀσπλαγγνως μᾶς ἐβασάνιζον, εἰς τοιοῦτον δὲ βαθμὸν, ὥστε ἐνομιζομεν, ὅτι εὕρισκόμεθα εἰς φοβεράν εἰρκτήν, ὑπὸ τῶν μᾶλλον θηριωδῶν δεσμοφυλάκων διευθυνομένην. Διὰ τοῦτο ὁ Γέρων Θεόβουλος, ἦτο ἡ παρηγορία μας, οἷοτι ἦτο ὁ μόνος διδάσκαλος μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχομεν τὸ θάρρος νὰ ὁμιλῶμεν ἐλευθέρως καὶ νὰ παίζωμεν ἐνώπιόν του. Ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ καρδιά μετ' ἀπαρμιλλοῦ στοργῆς ἠνείχετο τὰς παιδαριώδεις αἰτήσεις μας, καὶ ἤρεσκετο μετὰ πολλῆς προθυμίας νὰ ἐκπληρῇ πάντοτε τὰς ἐρέξεις μας.

Ἡ Ὅσακίς ἔπαυε τὸ παρ' αὐτοῦ παραδιδόμενον Ἑλληνικὸν μάθημα, εἶχε τὴν ἀξιόλογον συνήθειαν νὰ μᾶς διηγῇται διάφορα περίεργα διδακτικὰ ἱστορήματα, τὰ ὅποια μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἠκροώμεθα.

Τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Βασιλείου, δὲν εἶχομεν μάθημα, ἀλλ' ὁ Γέρων Θεόβουλος ἦλθε νὰ εὐχηθῇ τὰς μαθητρίας του, μᾶς ἔφερε δὲ καὶ εἰς τὸ μανδύλι του πολλὰ γλυκίσματα τὰ ὅποια μᾶς ἔδωκεν. Ἐγὼ τότε εὐχαριστήσασα αὐτὸν διὰ τὴν προσφορὰν, τὸν παρεκάλεσα νὰ μᾶς διηγηθῇ πάλιν καμμίαν ὥραϊαν ἱστορίαν, καθόσον δὲν ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ μάθημα καὶ εἶχεν ἀρκετὴν εὐκαιρίαν.

— Μάλιστα δικάτκαλε, ἐφώνησαν καὶ ἄλλαι τινὲς συμμαθήτριά μου. Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς διηγηθῇ τι.

Ὁ γέρων καθήσας ἐπὶ τῆς ἑδρας του μᾶς εἶπεν·

— Θα σᾶς εὐχαριστήσω τέκνα μου· ἀλλὰ λάβετε τὰς θέσεις σας καὶ προσέξτε.

“Ὅλα ἐκεῖνα τὰ μικρὰ ἐν ἡσυχίᾳ ἐκάλησαν καὶ τὰ ὄμματα αὐτῶν ἠτένισαν μετὰ περιεργείας εἰς τὸν Γέροντα διδάσκαλον, οὗτος δὲ ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου τοῦ τὴν ταμβακοθήκην αὐτοῦ, ἐπλήρωσε διὰ τῶν δύο αὐτοῦ δακτύλων τὰς ὀπὰς τῆς ρινός του ταμβάκον· ἔπειτα ἐσπόγγισεν αὐτὴν διὰ τοῦ κεχρωματισμένου αὐτοῦ ρινομάκτρου, ἐπταρνίσθη, δύο, τρεῖς φορές, ἐνῶ ἡμεῖς ὅλοι καθήμενοι προσεπάθημεν νὰ καταπνίξωμεν τὴν ἀναπνοήν μας, ἵνα μὴ διακόψωμεν τὰν σκέψεις του.

— “Ἐ, λοιπὸν, εἶπεν, ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ καλημέρα σας.

— Καλημέρα σας ἐφώνησαν ὅλοι.

— Γνωρίζετε ποῦ εἶνε ἡ Πελοπόννησος; μᾶς ἡρώτησεν.

— Μάλιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶπον ὅλοι μὲ μίαν φωνήν.

— Λοιπὸν, ἀγαπητά μοι τέκνα, εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπάρχει μία ἐπαρχία ἣτις καλεῖται Καλάβρυτα. Εἶνε ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς ἓνα μεγάλο βουνὸ, ἐκεῖ κεῖται καὶ ἡ ὁμώνυμος πόλις τὰ Καλάβρυτα. “Ἐνα τέταρτον μακρὰν τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ ἐνὸς λόφου, φαίνεται ἓνα μοναστήρι, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται, ἀγία Λαύρα· εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήρι, φυλάσσεται μία ὀλόχρυση σημαία καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον μίαν τρύπαν καμωμένη ἀπὸ σφαιραν ὀπλου.

Τὴν σημαίαν αὐτὴν παιδιὰ μου κατὰ τὴν 25 Μαρ-

τίου τοῦ 1821 ὑψωσεν ὁ Ἀρχιερεὺς Γερμανὸς καὶ ἐπ' αὐτῆς ὤρκισε τοὺς πρώτους Ἡρώας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Διὰ τοῦτο ἡ σημαία αὕτη θεωρεῖται ἱερωτέρα πάσης ἄλλης καὶ φυλάσσεται ὑπὸ τῶν μοναχῶν μετὰ πολλῆς εὐλαθείας.

Μεταξὺ τῶν ὀρκισθέντων, ἦτο καὶ ὁ Φῶτος, ἓνας ὠραῖος λεθέντης καὶ γενναῖον παληκάρι. Εἶχεν ἀνάστημα ὑψηλόν, μία μέση σὰν δακτυλίδι, δύο ὀρθαλμοὺς ἐξαστράπτοντας, ὀφρύδια ἐνωμένα, ἓνα ζωγραφικὸν μουστάκι καὶ μαλλιά χυμένα εἰς τὸν ὦμόν του, σὰν μετὰξι. Ὁ νέος οὗτος, ἦτο ἀπὸ ἓνα μεγάλο χωρίον τῶν Καλαβρύτων, ἀπέχον δύο σχεδὸν ὥρας, ὀνόματι Κερπινῇ.

Ἡ Κερπινῇ εἶνε ἡ Πατρὶς τοῦ Ἀνδρέα Ζαΐμη. Τὸ χωρίον τοῦτο κείμενον ἐπὶ τινος μικροῦ ὀριπεδίου, ἔχει θέσιν περπνοτάτην· περιστραγγεῖται ἀπὸ ὠραίους καὶ θελκτικoὺς κήπους, καὶ κατὰ τὸ ἔαρ, ἐνταῦθα ἡ ἀηδὼν φιλοτιμεῖται νὰ καλλωπίσῃ τὸ μέλος της.

Εἰς τὰ μέρη ταῦτα, ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία θεωροῦνται τὰ μᾶλλον ἀξιοπρεπεῖ ἑπαγγέλματα καὶ διὰ τοῦτο πλούσιοι καὶ πτωχοὶ ὅλοι, καταγίνονται εἰς αὐτὰ, καὶ νὰ μὴ ἀπορήσητε, ἂν μετ' ὀλίγον ἀκούσητε ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ πλουσιωτέρου τοῦ χωρίου ἐκείνου ἐποίεμενε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς της.

Ἐκεῖ ἐπάνω εἰς μίαν ραχοῦλα, μίαν πρωΐαν τοῦ Ἀπριλίου διεκρίνετο κοπάδι προβάτων· ὁ ἥχος τῶν κωδωνίσκων τοὺς ὁποίους ἔφερον κρεμαμένους ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ των ἐκεῖνα τὰ κατάλευκα πρόβατα, οἱ ρύακες οἱ ὁποῖοι ἔτρεχον ἀπὸ πολλὰ μέρη καὶ ἀποτέλων γλυκὺ μουρμου-

ρισμόν, καὶ τὸ κελεύθωμα τῶν ἀπείρων πτηνῶν, ἀπετέ-
λουν ἡδυπαθῆ τινα ἁρμονίαν, ἣτις κατέθελγε τοῦ παρα-
τηρητοῦ τὴν ἀκοήν. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔψαλλον τὴν πρὸς
τὸν Πλάστην πρωϊνὴν αὐτῶν προσευχήν.

Ὁ Ἥλιος ἀναβαίνων ἔπισθεν τοῦ ἀπέναντι βουνοῦ,
ἔχυνε τὰς πρώτας αὐτοῦ ἀκτίνας εἰς τὰ πέριξ καὶ ἐχρύ-
σιζε τὴν ὥραίαν καὶ θελκτικὴν ταύτην τοποθεσίαν. Τὰ
ἄνθη τοῦ ἀγροῦ ἤγειρον τὴν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς νυκτερι-
νῆς ὀρόσου κυρτωμένην κεφαλὴν αὐτῶν καὶ ἀνέπεμπον
ὡς θυμίαμα τὴν εὐώδη αὐτῶν ὀσμὴν εἰς τὸν Πλάστην.

— Νά μουν καὶ ἐγὼ ἐκεῖ δᾶ, σ' αὐτὸ τὸ εὐμορφο μέ-
ρος, ἔκαμε μία μικρὰ μαθήτρια.

— Μὴ μὲ διακόπτης, τῆς εἶπεν μετὰ γλυκύτητος ὁ
διδάσκαλος.

— Λοιπὸν εἰς αὐτὸ τὸ ὥραϊον μέρος ὠδήγει τὸ ποί-
μιόν της μία χαριεστᾶτη Βοσκοπούλα, ἣτις ἦτο δεκαεὺς
ἕως δέκα ἐπτὰ ἐτῶν, ὑψηλὴ εἰς τὸ ἀνάστημα, ὡς ρόδον
ὀρόσπερά, εἶχε φυτιογνωμίαν μεγαλοπρεπῆ. Οἱ ξανθοὶ
αὐτῆς βόστρυχοι πίπτοντες ἐπὶ τῶν ἀλαδαστρίνων ὤμων
της, ἔδιδον περισσotέραν μαγεῖαν εἰς τὰ μεγάλα καὶ
γλαφυρὰ αὐτῆς ὄμματα. Ἐνα στοματάκι κουμπομένον
ὡς ὁ κάλυξ τοῦ ρόδου, ἄφινε νὰ φανῶσιν, ὁτάκις ἐμει-
δία, δύο σειραὶ λευκοτάτων μαργαριτῶν τοποθετημένων
μετὰ μεγίστης ἀναλογίας καὶ ρυθμοῦ. Ἡ Βασίλο, ὡς
ὠνομαζέτο ἡ νεᾶνις αὕτη, ἦτον ἡ θυγάτηρ τοῦ μᾶλλον
εὐκαταστάτου τοῦ χωρίου τούτου, ὅστις ἦτο καὶ ὁ πά-
ρεδρος καὶ ὁ ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας. Δὲν ὑπῆρχεν ἀνώ-
τερος αὐτοῦ εἰς τὴν Κερπινήν.

Ἡ Βοσκοπούλα μας λοιπὸν ἐκεῖ ὕψηλὰ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἔβησκε τὸ ὠραῖον αὐτῆς κοπάδι. Ἐκεῖ ἔβλεπε τὴν φύσιν θάλλουσαν, τὰ διαυγέστατα ποταμάκια νὰ τρέχωσι, τὰ πουλλάκια νὰ κηλαῖδῶσι, τὰ ἄνθη τῶν ἀγρῶν νὰ λουλουδίζωσι, καὶ ἐκεῖ μακρὰ μακρὰ κάτι κοκκινόχρυστα νεράκια νὰ στολίζωσι τὸν γλαυκὸν οὐρανόν. Ἦτον εἰς τὸν βουναλάκι ἐκεῖνο ἓνας πολὺ μεγάλος πλάτανος θεῶρατος ὅστις ἐξέτεινε τοὺς μεγάλους πυκνοφύλλους κλάδους του εἰς πολλὴν μακρυνὴν ἔκτασιν καὶ ἔκαμνε ὑπὸ κάτω μίαν ὠραίαν σκιάν, ὅπου ἡδύνατο ἓνα ὁλόκληρον τάγμα στρατοῦ νὰ ἀναπαυθῇ, χωρὶς ποσῶς νὰ τὸ προσβάλλῃ ὁ ἥλιος. Εἰς αὐτὸν τὸν ὠραῖον πλάτανον ἤρχετο ἡ Βοσκοπούλα μὲ τὰ προβάτακι της καὶ ἀνεπαύετο, ὅταν ὁ ἥλιος ἦτο πολὺ καυστικός. Ἐκεῖ εἰς τὰς μεγάλας ρίζας αὐτοῦ τοῦ δένδρου ἀνέθριεν ἓνα χρύς νεράκι διαυγέστατον. Ἡ Βοσκοπούλα μας ἂν καὶ χωρική καὶ ποιμενὶς ἤξευρεν γράμματα καλὰ καὶ ἦτο λίαν φιλαναγνώστρια, διὰ τοῦτο ἔφερε μαζύ της καὶ ἓνα βιβλίον καὶ ἀνεγίνωσκε μετὰ πολλῆς εὐλαθείας. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ὅμως, παιδιά μου, δὲν ἦτον ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου αἱ σημεριναὶ νεάνιδες μετὰ τόσης προθυμίας σπουδάζουσι, δηλαδὴ δὲν ἦτο μυθιστόρημα γαλλικόν, οὔτε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ἀνήθικα τὰ ὁποῖα διαφθείρουσι τὰς ἀγνάς ψυχάς σας, ἀλλ' ἦτο ἱερὰ κατήχησις τὴν ὁποίαν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως, ὅσakis τῆς ἐπέτρεπεν ὁ καιρὸς, ἐμελέτα.

Εἰς τὰ χωρία τοῦ μέρους ἐκείνου, τέκνα μου, δὲν εἶχον εἰς τὰς ἐκκλησίας των ψάλτας, διὰ τοῦτο ἡ γνωρί-

ζοντες ὀλίγα γράμματα εἴτε γυναῖκες, εἴτε ἄνδρες καὶ ἡδύναντο νὰ ψάλλωσιν, αὐτοὶ ἔψαλλον. Διὰ τοῦτο ἡ χαριεστὰτῃ βοσκοποῦλα κατὰ τὰς κυριακάς καὶ ἄλλας δεσποτικὰς ἑορτὰς ἐλάμβανε μέρος εἰς τὸν χορὸν τῶν φαλτῶν καὶ ἔψαλλε μὲ πολλὴν ἁρμονίαν καὶ γλυκύτητα. Ἐγνώριζεν νὰ ράπτῃ καὶ νὰ κεντᾷ τὰ χρυσοῦφαντα ἐκεῖνα γυναικεῖα ἐνδύματα, ὡς οὐδεμίᾳ ἄλλῃ· εἰς τοὺς χοροὺς δὲ ἦτο πρώτη· οὐδεμίᾳ τοῦ χωρίου ἐκείνου νεᾶνις ἡδύνατο νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτῆς· περιεβάλλετο λοιπὸν μὲ πολλὰς χάριτας.

— Τί καλὴ βοσκοποῦλα ποῦ ἦτον, ὑπέλαβε μία τῶν μαθητριῶν.

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ γέρον ὑποδιδάσκαλος, ἦτον ἄγγελος καὶ κατὰ τὴν μορφήν, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ κατὰ τὰς χάριτας.

Τὴν 23 Ἀπριλίου ἦτον ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ἐν Κερπινῇ ὑπάρχει ὁμώνυμος ναὸς, διὰ τοῦτο καὶ θρησκευτικὴ πανήγυρις τελεῖται μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπείας.

Ἐξ ὅλων τῶν πέριξ χωρίων οἱ κάτοικοι συνέρρευσαν ἐνταῦθα, ὅπως ἀκούσωσι τὴν λειτουργίαν καὶ πανηγυρίσωσι τὴν μεγάλην αὐτὴν ἑορτήν.

Κατὰ τὸ ἔθος τοῦ τόπου ἐκείνου μετὰ τὴν ἱερωργίαν ἐκάθησαν οἱ πανηγυρισταὶ καθ' ὁμίλους εἰς διάφορα τερπνὰ μέρη, ἐπάνω εἰς τὰ πράσινα ἐκεῖνα χορταράκια καὶ ἔψησαν τοὺς ἀμνούς των, ἔπειτα ἐκάθησαν κυκλικῶς μὲ τοὺς πόδας ἐσταυρωμένους ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἔτρωγον, ἐνῶ τὰ παληκάρια ἐτουφέκιζον χάριν τῆς ἑορτῆς, εἰς τὸν ἄερα.

Ἐὰν εὐρίσκετο ξένος τις παρατηρητής, θὰ ἔβλεπε ἐπὶ τοῦ καταφύτου ἐκείνου ὁροπεδίου ἀπείρους ἐμάδας ἀνθρώπων καθημένων ἔνθεν κακεῖθεν ἐπὶ τῆς γλῶσσης μετὰ σημαίων καὶ ὀργάνων τραγωδούντων καὶ εὐθυμούντων. Καπνοὶ δὲ ἀνήρχοντο ὡς στῆλαι ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέρη καὶ οἱ τουφεκισμοὶ ἀντῆχον πανταχόθεν.

— Νὰ ἤμουν καὶ ἐγὼ διδάσκαλε εἰς αὐτὸ τὸ μέρος, τί καλὰ; ὑπέλαβεν πάλιν ἡ ἰδία προπέτης.

— Σοῦ εἶπα μὴ μὲ διακόπτῃς. Λοιπὸν τέκνα μου μετὰ τὸ φαγητὸν τὸ ὅποῖον διήρκεσεν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὠραῖα κοράσια τὰ ὅποια εὐρίσκοντο εἰς τὴν πανήγυριν, συνηθροίσθησαν εἰς μίαν μικρὰν πλατεῖαν κειμένην πρὸς τὸ ἄκρον τῆς Κερπινῆς.

Τὰ κοράσια ταῦτα ἂν καὶ εἶχον πρόσωπον ἡλιοκαῆς, διότι αἱ κόραι τῶν χωρίων ἐργάζονται εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ δὲν προσυλλάττονται ἀπὸ τὸν ἥλιον, καὶ ὁμῶς ἦτον αἱ περισσότεραι ἐξαιτίας καλλονῆς. Ἡ ἐνδυμασία αὐτῶν καθαρῶς Ἑλληνικὴ, παρίστα τὸ σεμνὸν καὶ μεγαλοπρεπές. Ὁ χρυσὸς ἐξήστραπτεν ἐπ' αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ μετώπου των ἔφερον ὀρμαθοὺς ἀρχαίων χρυσῶν νομισμάτων. Ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῶν, κυματίζουσῶν δύο παμμεγέθων πλεξουδῶν, ἐκρέμαντο ἐπίσης ἅπειρα χρυσᾶ μεγάλα νομίσματα τῆς Ἰσπανίας.

Ἡ ἐγχώριος μουσικὴ ἤρχισε νὰ παῖζῃ καὶ ὅλοι ἐκεῖναι αἱ καλλοναί, ἐσχημάτισαν μέγαν κύκλον καὶ συγκρατούμεναι ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐγόρευον, ὅτε ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ πανηγυρισταὶ αἰφνης ἐπροσήλωσαν τὸ βλέμμα των μετὰ θαυμασμοῦ ἐπὶ μιᾷ νεάνιδος ἐρχομένης ἤδη εἰς τὸν χο-

ρόν. Ἦτον ἡ Βοσκοποῦλα. Τὸ χάριεν ἐκεῖνο ἀνάστημα, οἱ γλυκεῖς ἀλλὰ πλήρεις ὑπερφανείας ὀφθαλμοί της, καὶ τὸ σεμνὸν ἐκεῖνο χαμόγελόν της, παρίστων ἀληθῆ Βασιλίσσαν.

Καμμία δὲν ἠρδύνατο νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτῆς. Ἡ ἐνδυμασία της ἐπρώτευσε κατὰ τὸν πλοῦτον. Ἐκτὸς τοῦ ἀπείρου χρυσοῦ ὄνπερ ἔφερεν, ἐξήστραπτον καὶ πολὺ ἀδάμαντες· κολῶδιον κατὰ χρυτον περισφίγγον τὴν ὀσφὴν της, ἔδιδεν εἰς τὸ ὥραϊον αὐτῆς ἀνάστημα μεγαλεῖον Βασιλίσσης. Τὰ κράσπεδα τοῦ ἐκ συρικοῦ ὑφάσματος φορέματός της ἦσαν κεντημένα ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ. Ἡ κεφαλὴ της ἐκαλύπτετο ἀπὸ τινος διαφανοῦς μεταξίνου ὑφάσματος, ἐπιτρέποντος νὰ φαίνεται ἔσωθεν χρυσοῦν κάλυμμα πεπληρωμένον χρυσῶν τῆς Ἰσπανίας νομισμάτων. Δύο πλεξοῦδαι κατὰξανθαι κυματίζουσαι ὀπισθεν ἔφερον ἐπίσης ἀναρρίμματα χρυσᾶ νομίσματα.

Εἰς τὴν ἐμφάνισίν της ἡ μουσικὴ ἐσίγησε καὶ ὁ χορὸς πρὸς στιγμὴν διεκόπη. "Ὁλων τὰ ὄμματα μετ' ἐκπλήξεως ἐρρίφθησαν ἐπ' αὐτῆς.

Ἡ Βοσκοποῦλα κατὰ προτίμησιν ἐτάχθη πρώτη εἰς τὸν κύκλον τοῦ χοροῦ καὶ ἡ μουσικὴ πάλιν ἤρχισε νὰ παιανίζῃ. "Ὅτε τριάκοντα περίπου νέοι φέροντες τὴν γραφικὴν αὐτῶν ἑλληνικὴν στολὴν κατέφθασαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς νεανίαν τινὰ ἀρειμαίνου ἀναστήματος καὶ ἐνδεδυμένον πολυτελεστάτην χρυσοῦφαντον φέρμελην καὶ περικνημίδας. Ὁ νέος οὗτος ἦτον ὁ Φῶτος, περὶ οὗ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διηγήσεώς μου σὰς εἶπον. Ὁ νέος λοιπὸν οὗτος πλησιάσας τὴν

Βοσκοποῦλα ἔδωκε νὰ λάβῃ τὸ ἄκρον λευκοῦ ρινομάκτρου, μεθ' ὃ ἤρχιστε νὰ χορεύῃ. Τὸ πρόσωπόν της κατεκοκκίνησεν ἐκ συγκινήσεως καὶ ἐξ αἰδοῦς, καὶ μετὰ πολλῆς σεμνότητος ἀκολουθοῦσα τὸν ρυθμὸν τῶν ὀργάνων ἑχόρευεν μετὰ θαυμασίας χάριτος, ἐνῶ ὁ Φῶτος ἐτραγώδει τὸ ἐξῆς ᾠραῖον ᾠσμα.

“Εως πότε τὴν πατρίδα τύραννοι νὰ βασανίζουν;
“Εως πότε τὴν θρησκείαν βάρβαροι νὰ ἐξυβρίζουν;
“Εως πότε φεβισμένοι ταπεινοὶ νὰ προσκυνοῦμε,
Τοὺς ἀγάδες ὡσὰν δοῦλοι πάντα νὰ ὑπηρετοῦμε;
“Ολοι μας ἄς ὀπλισθῶμε· τὸ τουφέκι ἄς βροντίζῃ·
Ζήτω ἡ ἐλευθερία, ὁ καθείς μας ἄς κηρύξῃ,
Κάλια θάνατος γενναῖος παρὰ ἄτιμῃ ζωῇ,
Γιὰ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος ἄς πεθάνωμε μαζύ.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ᾠσματος, ἀντήχησαν πυροβολισμοὶ πανταχόθεν· ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ λεβέντες ἡλεκτρισθέντες ἤρχισαν νὰ πυροβολῶσι.

— Ζήτω ἡ ἐλευθερία τῆς πατρίδος! ἐφώναξαν μακρινῶς πάντες. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοσοῦτον ἐκορυφώθη, ὥστε οἱ πυροβολισμοί, αἱ φωναὶ καὶ οἱ ἤχοι τῶν μουσικῶν ὀργάνων καὶ τυμπάνων ἀντήχουν εἰς τὰ περίξ.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφθασαν εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ἔφιπποι πολλοὶ προὔχοντες τῆς ἐπαρχίας μεταξὺ τῶν ὀπίων διεκρίνοντο διὰ τὰ κατὰχρυσα αὐτῶν ἐνδύματα οἱ Πετμεζαῖοι, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Οἱ νεοελθόντες ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ πυροβολισμῶν

καὶ ζητωκραυγῶν. Ὁ χορὸς ἔπαυσεν ἀμέσως καὶ ἤρχισε μετὰ τῶν ὀπλοφόρων ἐκείνων παληκαρίων συζήτησις.

Ἐπροτείνετο νὰ μεταβάλῃσι τὸν χορὸν εἰς ἀγῶνας, δηλαδὴ νὰ ρίψωσιν εἰς τὸ σημάδι. Εἰξεύρετε, τέκνα μου, τί θὰ εἰπῇ νὰ ρίψωσιν εἰς τὸ σημάδι;

— Ὅχι ἀπεκρίθημεν ὅλοι.

— Τότε λοιπὸν νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω, εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

— Οἱ ὀπλοφόροι διὰ νὰ γυμνασθῶσιν εἰς τὸ πυροβόλον ὄπλον, θέτουν μίαν σανίδα, εἴτε προσδιορίζουν ἓνα δένδρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου χαράττουσι σημεῖον κυκλικὸν καὶ εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ κάμνουν μικρὸν μελανὸν κύκλον· οἱ συναγωνισταὶ καταλαμβάνουσιν θέσιν 500 μέτρων ἢ περισσοτέρων μακρὰν τοῦ δένδρου, καὶ ἐκεῖθεν ἀνὰ εἰς πυροβόλεῖ· ὅστις δὲ βάλλει τὴν σφαῖραν εἰς τὸ κέντρον τοῦ σκοποῦ, ἐκεῖνος λαμβάνει τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

Πρῶτος λοιπὸν ἀγὼν ὠρίσθη τὸ σημάδι, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ λεβέντες ἐτάχθησαν εἰς τὴν γραμμὴν, ἵνα κατὰ σειρὰν ρίψωσι.

Ὁ Ἀθανάσιος Πετμεζᾶς παρέδωκεν εἰς τὴν ὡραίαν Βοσκοποῦλαν τρεῖς στεφάνους ἐκ δάφνης καὶ ρόδων συμπεπλεγμένους, ὅπως αὕτη θέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν νικητῶν, οὓς μετὰ πολλῆς συστολῆς παρέλαβεν. Τὴν Βοσκοποῦλαν περιεστοίχισαν ὅλοι ἐκεῖνοι αἱ κόραι ὅσαι εὕρισκοντο εἰς τὸν χορὸν, ταχθεῖσαι ὀπισθεν τῆς, αἵτινες

μετὰ περιεργείας ἔβλεπον τίς τῶν παληκαρίων ἐκείνων θὰ φανῇ νικητής.

Κατὰ σειρὰν ἔρριψαν τρίς πάντες οἱ συναγωνισταί, ἀλλὰ μόνον τοῦ Φώτου ἡ βολή καὶ τὰς τρεῖς φορές ἐπέτυχεν ἀκριβῶς τὸ κέντρον τοῦ σκοποῦ, οἱ δὲ λοιποὶ, ἄλλοι μὲν ἐπλησίασαν, ἄλλοι δὲ ἀπέτυχον.

Οἱ προὔχοντες μετὰ τὸ τέλος τῆς σκοποβολῆς παραλαβόντες τὸν Φῶτον ἐπορεύθησαν πρὸς τὴν κρατοῦσαν τοὺς στεφάνους Βοσκοποῦλαν.

— Θέσον τὸν ἓνα στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ νικῆσαντος τὸν πρῶτον ἀγῶνα, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος Πετμεζᾶς.

Ἡ Βοσκοποῦλα ἐρυθρίασασα ἐκ συγκινήσεως ἔθεσε τρέμουσα τὸν πρῶτον στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Φώτου, ὅστις ἔρριψεν ἓν βλέμμα πλήρες εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τῆς θελκτικῆς ἐκείνης νεανίδος.

Καὶ οἱ δύο, παιδιὰ μου, κατεκοκκίνησαν, διότι ἠγάπωντο. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Βοσκοπούλας ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα καὶ ἡ καρδιά της ἐπαλλεν ἀπὸ τὴν μεγάλην της χαρὰν, διότι ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας της ἔλαβε τὸ βραβεῖον.

— Ζήτω ὁ Φῶτος ἠκούσθησαν πολλαὶ φωναὶ καὶ ἡ μουσικὴ ἐπαιάनिζε.

Δεύτερος ἀγὼν προσδιωρίσθη ὁ δρόμος. Ἐπὶ τινος ὑψώματος ἔστησαν μίαν σημαίαν ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου ἴσταντο οἱ συναγωνισταὶ χίλια περίπτου μέτρα μακράν.

Ὁ κύριος Πετμεζᾶς, ὅστις ἦτον ὁ ἀγωνοθέτης, ἔταξε

εἰς τὴν γραμμὴν τοὺς δηλώσαντας, ὅτι θὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸν δρόμον, οἱ ὅποιοι ἔπρεπε νὰ κινήσωτιν ὅταν θὰ ἔπιπτε ἓνα σχοινίον, ὅπερ εἶχον τεταμένον ἐμπρὸς των.

Πεντήκοντα περίπου νέοι ἐφάνησαν μετ' ὀλίγον τρέχοντες ταχύτεροι τῶν ζαρκαδίων. Ἡ σημαία ἤρπασθη ἀπὸ τὸν πρῶτον καταφθάσαντα ἐκεῖ ἀθλητὴν. Ποῖος λέγετε, τέκνα μου, ὅτι ἐνίκησε καὶ κατὰ τὸν δεύτερον τοῦτον ἀγῶνα;

— Ὁ Φῶτος! ἐφώνησαν μὲ χαρὰν τὰ μικρά.

— Τὸ ἐμαντεύσατε. Ὁ Φῶτος πρὸς ἐκπληξιν πάντων ἔφερε τὴν σημαίαν εἰς τοὺς παρισταμένους προὔχοντας, οἵτινες πάλιν συνώδευσαν αὐτὸν πρὸς τὴν Βοσκοποῦλαν.

Τὴν φορὰν ταύτην ἐπροδέθη ἡ χαρὰ τῆς, διότι τὸ πρόσωπόν της ἐφαιδρύνθη τόσον πολὺ, ὥστε πάντες διέκρινον τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τῆς καρδίας της. Τέλος πάντων μετὰ πλειτέρου τώρα θάρρους ἔθεσεν εἰς τὴν ὠραίαν κεφαλὴν τοῦ Φῶτου τὸν δεύτερον στέφανον, ὅστις μὲ σιγανὴν φωνὴν τῇ εἶπεν·

— Εὐχαριστῶ, Βασίλο μου.

Ἡ Βασίλο ὀλίγον ἔλειψε νὰ πέσῃ, ὅταν ἤκουσε νὰ τὴν εἴπῃ Βασίλο μου. Ἐφάνη εἰς αὐτὴν ὅτι τὴν ὕδρισε δημοσίως, διότι δὲν τοῦ ἦτο ἐπιτετραμμένον, παιδιὰ μου, ἀρτοῦ ἀκόμη δὲν ἦτο ἰδική του, νὰ τὴν ὀνεμάτῃ οὕτω.

— Μὰ δὲν τῆς εἶπε κακὸν λόγον, ὑπέλαβε μία μικρὰ μαθήτρια.

— Δὲν ἦτον, τέκνον μου, κακὸς ὁ λόγος, ὑπέλαβεν ὁ διδάσκαλος, ἀλλὰ διὰ μίαν ἀγνὴν παρθένον, ὡς ἦτον ἡ

Βοσκοποῦλα, δὲν ἦτο κατὰλληλος νὰ λεγθῇ δημοσίως. Δυσηρεστήθη λοιπὸν ἡ ὡραία Βοσκοποῦλα καὶ ἤθελεν ἀμέσως νὰ παραδώσῃ τὸν τρίτον στέφανον εἰς ἄλλην νεάνίδα πλησίον αὐτῆς ἱσταμένην, ἐὰν δὲν ἤμποδίζετο ὑπὸ τινος συγγενοῦς της.

Τόσον οἱ πρόκριτοι καθὼς καὶ τὸ ἐκεῖ εὕρισκομένον πλῆθος δὲν διέκρινον τὴν δυσαρέσκειαν ταύτην, οὔτε τὸν λόγον τοῦ Φώτου ἤκουσαν, διὰ τοῦτο,

— Ζήτω ὁ Φῶτος! ἐξῶναζον πάντες ἐνθουσιωδῶς.

Μετὰ τοῦτο ὠρίσθη ὁ τρίτος ἀγών.

Τεσσαράκοντα ἑπιπποι λεθέντες, ἐπρόκειτο νὰ συναγωνισθῶσι, τίς θὰ διαβῇ κατὰ τὸν δρομον τοὺς λοιπούς.

Οἱ ἑπιπποι οὗτοι νέοι ἐτάχθησαν καὶ πάλιν εἰς μίαν γραμμὴν καὶ ὤφειλον εἰς τὸν πρῶτον ἤχον τῆς σάλπιγγος νὰ ὀρμήσωσιν ὅλοι ὁμοῦ καὶ νὰ τρέξωσι μέγαν τινὰ κύκλον γαραχθέντα ἐπὶ τούτου. Ὁ πρῶτος δὲ ὅστις ἤθελε καταφθάσει εἰς τὸ μέρος ἐνθα ἵστατο ὁ ἀγωνοθέτης, ἐκεῖνος θὰ ἐλαμβανε τὸν τρίτον στέφανον.

Ὁ ἤχος τῆς σάλπιγγος ἔθεσε τοὺς ἵπποτας ἐκείνους εἰς κίνησιν. Ὁρατοῦν θέαμα, ἐὰν τὸ ἐβλέπετε παιδιά μου.

Τεσσαράκοντα χρυσοενδυμένοι νέοι φέροντας καταλεύκους φουστανέλας ἐγύθησαν ἐντὸς ἐκείνου τοῦ μεγάλου κύκλου. Οἱ καλπασμοὶ τῶν ἵππων ἀνύψωσαν νέφη κονιορτοῦ τόσον πυκνὰ, ὥστε μετ' ὀλίγον δὲν ἐβλέπομεν πλέον οὐδένα. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν ἐφάνη ὁλόχρυσος ἀναβάτης ἐπὶ λευκοῦ ἵππου προπορευόμενος καὶ τρέχων εἰς μέγα τάχος.

Ἦτον, παιδιά μου, ὁ Φῶτος.

— 'Εγὼ θὰ τὸ ἔλεγα, ὑπέλαβε μία μικρά.

— Μὴ μὲ διακόπτης παρετήρησεν ὁ διηγούμενος. Λοιπὸν, τέκνα μου, οἱ προὔχοντες μετὰ τοῦ ἀγωνοθέτου ἔλαβον τὴν δεξιὰν τοῦ Φώτου καὶ τὸν συνεχάρησαν ἀπὸ καρδίας, μεθ' ὃ συνώδευσαν αὐτὸν καὶ πάλιν ἐκεῖ ὅπου ἴστατο ἡ Βοσκοποῦλα, ἥτις μετὰ πολλῆς σοφιστικῆς καὶ ἀξιοπρεπείας ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Φώτου καὶ τὸν τρίτον στέφανον, καί,

— Εἶθε, Φῶτε, τῷ εἶπε μὲ φωνὴν ζωηράν, καὶ εἰς τοὺς πραγματικούς ἀγῶνας ν' ἀναδειχθῇς νικητῆς.

Οἱ περιστῶτες ἐζητωκραύγασαν καὶ ἡ μουσικὴ ἐπαιάνισε πρὸς τιμὴν τοῦ Φώτου.

Περὶ τὴν δειλὴν τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἡ ὥραία μας Βοσκοποῦλα ὠδήγει τὸ μικρὸν πρίμνιόν της διὰ νὰ τὸ ποτίσῃ πρὸς τὸν πλάτανον, ὅτε ὁπλοφόρος τις ἐνεφανίσθη εἰς αὐτήν.

— Μὴ θορυβηθῇς Βατίλο, εἶπεν οὗτος, ἀφοῦ ἐπλησίασεν· ἀναχωρῶ ταύτην τὴν στιγμὴν καὶ ἦλθον νὰ σὲ ἀποχαιρετίσω.

— Τὸ ἐγνώριζον, ἀπεκρίθη ἐκείνη μὲ φωνὴν συγκεκινημένην καὶ διὰ τοῦτο ἔσπευδον νὰ ἔλθω εἰς τὸ χωρίον διὰ νὰ παρευρεθῶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἐλευθερωτῶν τῆς πατρίδος.

— Τὸ σῶμα ἀνεχώρησεν ἤδη, μόνον ἐγὼ ἀπеспάσθην πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσω, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος.

Τῆς κόρης οἱ ὀφθαλμοὶ ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα, ἡ

γλῶσσα αὐτῆς ἐδεσμεύθη ἐκ τῆς ταραχῆς καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὁμιλήσῃ.

— Μὴ κλαίης, Βασίλο, διότι μὲ συγκινεῖς καὶ ἀφαιρεῖς ἀπὸ τὴν καρδίαν μου τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμόν, ὃν ἔχω διὰ νὰ γύσω τὸ αἷμά μου, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος.

— Φῶτο! ἐρώνησεν ἐκείνη, ὕπαγε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ. Τὰ δάκρυά μου δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μεταβάλλωσιν τὸν ἐνθουσιασμόν σου. Πρέπει νὰ ἐλευθερώσῃτε τὴν πατρίδα ἀπὸ τοῦ τυράννου καὶ πρὸς τοῦτο νὰ θυσιάσῃτε, ἢ ἂν ἀνάγκη τὸ καλέσῃ.

Εἶθε νὰ σὲ ἴδω νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον εἰς τοὺς πραγματικούς ἀγῶνας, ὅπως σὲ εἶδον εἰς τὰ γυμνάσια καὶ διὰ τῶν χειρῶν μου θέσω πάλιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου τὸν στέφανον τῆς ἀθανάτου δόξης.

— Σὲ εὐχαριστῶ Βασίλο μου. Εἶθε αἱ ἐγκάρδιοι αὐταὶ εὐχαὶ σου νὰ μὲ συνοδεύσωσιν ἐκεῖ ὅπου μὲ κρᾶζει ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος.

— Μετὰ τῶν εὐχῶν μου, Φῶτο, σοὶ δίδω τὴν μικρὰν ταύτην εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, τὴν ὁποῖαν σὲ παρακαλῶ νὰ φέρῃς ὡς ἐγκόλπιον ἐπὶ τοῦ σώματός σου καὶ ἔσο βέβαιος, ὅτι θὰ σὲ διαφυλάξῃ ἀπὸ τὰς σφαῖρας τοῦ ἐχθροῦ. ἔστω δὲ καὶ ὡς ἐνθύμημα τῆς πρὸς σὲ ἀγάπης μου. Ὅταν βλέπῃς αὐτὴν, ἐνθυμοῦ ὅτι σὲ περιμένω μὲ τὸν στέφανον ἀνὰ χεῖρας.

Ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα αἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἦσαν πλήρεις δακρύων.

Ὁ Φῶτος ἔλαβε ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Βοσκοπούλας

τὴν μικρὰν ἐκείνην εἰκόνα τὴν ὁποῖαν ἀποῦ ἡσπάσθη εὐλαβῶς ἔθεσεν αὐτὴν ἐν τῷ κόλπῳ του.

— Τὸ ἱερὸν τοῦτο κειμήλιον, ἀπήντησεν μετὰ συγκινήσεως, θὰ τὸ θεωρῶ ὡς ἄγγελον φύλακα τῆς ζωῆς μου καὶ ὁσάκις ἀσπάζομαι αὐτὸ θὰ ἐνθυμοῦμαι τὰς παραγγελίας σου.

Ἡ Βοσκοπούλα δὲν ἤδύνατο πλέον νὰ ὁμιλήσῃ, ἡ φωνὴ τῆς ἐδεσμεύθη εἰς τὰ χεῖλη τῆς καὶ τὰ δάκρυα εὗρον εὐκαιρίαν νὰ χυθῶσιν ἄφθονα ἐπὶ τῶν ὤραιων αὐτῆς παρειῶν.

— Βασίλο, δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ μένω πλειότερον, τὸ καθήκον μὲ προσκαλεῖ· ὑγίαινε καὶ αἱ εὐχαὶ σου ἅς μὲ ἀκολουθήσωσι παντοῦ. Ταῦτα εἰπὼν ἀπεικονίσθη τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς του ἐπὶ τοῦ ὠραίου αὐτοῦ προσώπου, ἐνῷ τῆς κόρης οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν ἔβλεπον ἐκ τῶν δακρύων.

— Ὑπαγε εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ, ὑπετραύλισε κλαίοντα καὶ ἔδωκε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Φῶτον, ὅστις μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ τὴν ἡσπάσθη.

Ὁ Φῶτος θέτας ἐπ' ὤμου τὸ ὄπλον του ἀνεχώρησεν. Ἐνῷ δ' ἀπῆρχετο, τὸν παρηκολούθουν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Βοσκοπούλας· μεχρὶ τοῦ εἰσέδυσεν εἰς τὸ πλησίον ἐκεῖ δάσος.

Ὁ γέρον Θεόβουλος διηγούμενος τὸ μέρος τοῦτο ἐδάκρυεν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἐπίσης συνεκινήθημεν μέγχι δακρύων.

— Ἡ Βοσκοπούλα, παιδιὰ μου, ἐξηκολούθησε, πρῶτην ἤδη φορὰν ἡσθάνθη, ὅτι ἡγάπα τὸν Φῶτον, ἂν καὶ

πρὸ πολλῶν ἐτῶν αἱ γονεῖς των τοὺς εἶχον μνηστεύσει.
"Ὁλος ὁ κόσμος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τῆς ἐφάνη μαῦ-
ρος καὶ σκοτεινός, ἐνόμιζεν ὅτι ἡ καρδιά της ἔφυγε μετ'
αὐτοῦ.

Τέλος πάντων, τέκνα μου, αὐτὴ ἡ καλὴ κόρη, ἀφοῦ
ἐτελείωσεν ἐκεῖ ὅλην τὴν ἐργασίαν της, ἐπορεύθη ἀμέ-
σως εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἦγόρασε μίαν μεγάλην λαμ-
πάδα τὴν ὁποίαν ἀνάψασα ἐνώπιον τῆς Θεοτόκου ἐγο-
νάτιστε καὶ μὲ θερμὰ δάκρυα ἐδεήθη ὑπὲρ τῆς υἱείας καὶ
σωτηρίας τοῦ ἐκλεκτοῦ τῆς καρδίας της.

~~~~~

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Οἱ Καλαβρυτινοὶ προὔχοντες καὶ συνεταῖροι περὶ τῶν
ὁποίων ἀνωτέρω σὰς εἶπον ἦσαν οἱ ἑξῆς·

Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ὁ ἐπίσκοπος Κερνί-
της Προκόπιος, ὁ Ἀνδρέας Ζαήμης, ὁ Σωτήριος Χαρα-
λάμπης, ὁ Ἀνδρέας Λόντος, ὁ Ἀσημάκης Φωτίλας καὶ
ὁ Σωτήριος Θεοχαρόπουλος, οἵτις ἐς φοβούμενοι τὴν κα-
ταδίωξιν τῆς ἀρχῆς διὰ τὰ ἐπαναστασικὰ αὐτῶν κινή-
ματα, ἀπεφάσισαν νὰ στρατολογήσωσι μυστικῶς καὶ
νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν δύναμιν ταύτην πρὸς ὑπεράσπι-
σίν των.

Οἱ ἀνωτέρω σχηματίσαντες μικρὸν σῶμα στρατοῦ
ἐπορεύθησαν εἰς Πάτρας ἔνθα ἐγένοντο ἐπαναστατικὰ
τινα κινήματα, τὰ ὁποῖα ἠνάγκασαν τοὺς Τούρκους νὰ
κλεισθῶσιν εἰς τὸ φρούριον.

Τὸ Καλαβρυτινὸν τοῦτο σῶμα ἐνώθην μετὰ τοῦ Βενιζέλου καὶ Ρούφου σωμάτων ἀπετέλεσε δύναμιν ἰσχυράν, ἥτις περιφρονοῦσα τοὺς Τούρκους κατέλαβε σύμπασαν τὴν πόλιν.

Ἄπειρον πλῆθος Ἑλλήνων ἄσπλον ἀκολουθοῦν τὴν ἑνοπλον ταύτην δύναμιν ἐκραύγαζε.

— Ζήτω ἡ Ἐλευθερία! καὶ εἰς τὴν Πόλιν θὰ δώσῃ ὁ ἅγιος Θεός.

Ἐπὶ τῆς πλατείας δὲ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἔστησαν μέγαν σταυρὸν, τὸν ὁποῖον πάντες ἡσπάζοντο ὀρκιζόμενοι τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἱερὸν ὅρκον. Πάντες δὲ ἔφερον ἐθνόσημον κυανόχρουν. Πρὸς τούτοις κατεσκευάσθησαν καὶ πολλαὶ Ἑλληνικαὶ σημαῖαι πρὸς χρῆσιν τῶν σχηματισθέντων σωμάτων. Ἐξέδωκαν ἐπαναστατικὰς προκηρύξεις. Ἐγραψαν τοῖς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου νὰ ὀράξωσι τὰ ὅπλα καὶ ἔστειλαν καὶ πρὸς τοὺς ἐν Πάτραις προξένους τὴν ἀκόλουθον ἐγκύκλιον.

«Ἡμεῖς, τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τῶν Χριστιανῶν, βλέπομεν ὅτι μᾶς καταφρονεῖ τὸ Ὀθωμανικὸν γένος, καὶ σκοπεύει ὀλεθρὸν ἐναντίον μας, πότε μὲ ἕνα, πότε μὲ ἄλλον τρόπον, ἀπεφασίσαμεν σταθερῶς, ἢ νὰ ἀποθάνωμεν ὅλοι, ἢ νὰ ἐλευθερωθῶμεν, καὶ τούτου ἕνεκα βαστοῦμεν τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας ζητοῦντας τὰ δικαιώματά μας. Ὅντες λοιπὸν βέβαιοι ὅτι ὅλα τὰ χριστιανικὰ βασίλεια γνωρίζουν τὰ δίκαιά μας, καὶ ὅχι μόνον ὁδὸν θέλουν μᾶς ἐναντιωθῆ, ἀλλὰ καὶ θέλουν μᾶς συνδράμει, καὶ ὅτι ἔχουν εἰς μνήμην ὅτι οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας ἐφάνησαν ποτὲ ὠφέλιμοι εἰς τὴν ἀνθρωπότητα,

»διὰ τοῦτο εἰδοποιούμεν τὴν ἐκλαμπρότητά σας, καὶ
»σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ προσπαθήσητε νὰ ἔμεθα ὑπὸ
»τὴν εὐνοίαν καὶ προστασίαν τοῦ μεγάλου κράτους
»τούτου.»

Οἱ Ἕλληνες πολιορκήσαντες τοὺς Τούρκους ἐντὸς
τοῦ φρουρίου, κατῴρωσαν νὰ καταστρέψωσι τὸ ὕδρα-
γωγεῖον καὶ ν' ἀφήσωσιν αὐτοὺς ἄνευ ὕδατος. Πρὸς τού-
τοις πλοῖον Ἰονικὸν ἐκόμισε ἕξ κανόνια τὰ ὁποῖα τοπο-
θετήσαντες ἀπέναντι τοῦ φρουρίου ἤρχισαν νὰ κανονο-
βολοῦν τοὺς Τούρκους.

Ἕλλην πλοίαρχος Φραγκιᾶς καλούμενος, ἐλθὼν εἰς
Πάτρας, ἤρχισε καὶ οὗτος νὰ κανονοβολῇ κατὰ τοῦ
φρουρίου. Οἱ Τούρκοι ἀκούσαντες τὸ ὄνομα Φραγκιᾶς,
ἐνόμισαν ὅτι φράγκει πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων ἐφθα-
σαν, καὶ ἐκ τοῦ φόβου των ἐγκαταλείψαντες τὰς οἰκίας
των ἔφυγον εἰς Τρίπολιν.

Δυστυχῶς κατέφθασεν εἰς Πάτρας ὁ Ἰσούφ Πασᾶς,
ὅστις κυριεύσας μετὰ πεισματώδη ἀγῶνα τὰς ἐλληνι-
κὰς προφυλακὰς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον, ὅπου εὗρε
τοὺς Τούρκους ἐν ἄκρᾳ ἀμηχανία· τοὺς ἐνεθάρρυνε καὶ
ἐπειδὴ ἡ λύσις τῆς πολιορκίας ἦτο ἡ μόνη σωτηρία
των, παρέλαβεν ὅλην τὴν φρουρὰν καὶ ἐπιτεθεὶς αἰφνι-
δίως κατὰ τῶν πολιορκητῶν τοὺς διέλυσε καὶ ἐκυρέυσε
τὰ κανόνια καὶ τὰ πολεμοφόδια αὐτῶν.

Πρὸς τὸ δυτικὸν ὅμως μέρος τοῦ φρουρίου διεκρίνετο
μικρὸν σῶμα Ἑλλήνων μαχόμενον μετ' ἀπαρადειγμα-
τίστου γενναιότητος. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτοῦ ἐθέριζε τὰς
πρώτας τουρκικὰς γραμμὰς καὶ διέσπειρε τὸν τρόμον εἰς

τάς ψυχὰς τῶν ἀπίστων, ἀλλὰ τυφλὸν βόλ. ἔριψεν αὐτὸν νεκρόν. Οἱ συμπολεμισταὶ τοῦ ἥρπασαν αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας των καὶ ἔφερον αὐτὸν αἱματόφυρτον ἐκτὸς τῆς μάχης.

— Μὴ ἦτον ὁ φονευθεὶς ὁ Φῶτος; ἠρώτησε μία συγκινηθεῖσα περίεργος.

— Ναὶ, τέκνον μου, αὐτὸς ἦτο.

— Λοιπὸν, ἀπέθανε;

— Κατὰ δυστυχίαν.

— "Αχ! κρῖμα, ἤκούσθησαν πολλαὶ φωναὶ τῶν μαθητριῶν.

Τὸ πτώμα τοῦ ἥρωος Φώτου μετέφερον τὰ παληκάρια τοῦ ἀμέσως εἰς τὸ χωρίον τοῦ Κερπινῆν καὶ τὸ ἐναπέθεσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἦτον ἡ ὥρα 10η τῆς νυκτὸς καὶ ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας ἤρχισε νὰ σημαίνῃ νεκρικὸν δόνησμα, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐκπλαγέντες ἔτρεξαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ μαθῶσι τίς ἀπέθανεν.

Ὅποια δὲ ὑπῆρξεν ἡ λύπη ὄλων ἐν γένει τῶν χωρικῶν ὅταν ἔμαθον ὅτι ὁ Φῶτος ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην, εἶνε ἀδύνατον νὰ περιγράψωμεν.

Ἐπὶ ὥραίου αὐτοσχεδίου φερέτρου ἔκειτο ὁ νεκρὸς φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ στέφανον ἐκ δάφνης. Ἡ σπάθη τοῦ καὶ τὸ ὅπλον τοῦ σταυροειδῶς ἐτοποθετήθησαν ἐπὶ τοῦ σώματός του. Πάντες δὲ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἴσταντο περίξ τοῦ νεκροῦ ἀσκεπεῖς καὶ κατηρεῖς, θρηνοῦντες τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Ἄφ' ἧς ἀνεχώρησεν ἐκ Κερπινῆς ὁ Φῶτος, ἡ Βοσκοπούλα δὲν ἔπαυσεν ἐνθυμουμένη αὐτόν. Ἡ φύσις δὲν

εἶχε πλέον δι' αὐτὴν κανὲν θέλγητρον. Οἱ ρύακες, τὰ ἄνθη, τὰ πουλάκια, οὐδεμίαν τέρψιν παρείχον εἰς τὴν καρδίαν της. Μεγάλην δὲ ἠθιόαντο ἀνακούρυσιν εἰς τὰς θλίψεις της, ὅσας ἐπήγενεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ προσευχομένη ἐνώπιον τῆς Θεοτόκου, ἐκεῖ κλαίονσα καὶ παρακαλοῦσα ἀπεσχόλει τὴν διάνοιάν της εἰς τὰ θεῖα.

Φήμη τις διαδοθεῖσα εἰς τὸ χωρίον ὅτι οἱ Καλαβρυτινοὶ συνῆψαν μάχην ἐν Πάτραις μετὰ τῶν Τούρκων, ἠϋξήσε τὰς ἀνησυχίας της. Ἐλέγετο ὅτι ἔπεσόν τινες ἥρωες, ἀλλὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν δὲν ἦσαν εἰσέτι γνωστά, διὰ τοῦτο δὲν ἠρόνυατο νὰ κλείσῃ τὰ βλέφαρά της· ἐτυραννεῖτο σκεπτομένη τὸν Φῶτόν της.

— Κρῖμα, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, νὰ χαθῇ ἓνας τοιοῦτος ἄγγελος, ἓνας τοιοῦτος ἥρωας.

— Εἰς τὴν Βασίλο, τέκνα μου, ἐπετρέπετο νὰ μεριμνᾷ καὶ νὰ ἀγαπᾷ ἀπὸ καρδίας τὸν ὠραῖον καὶ γενναῖον αὐτὸν ἄνδρα, διότι οἱ γονεῖς της πρὸ πολλῶν ἐτῶν συνέδεσαν τὴν τύχην της μετ' ἐκείνου.

“Ὅταν ἦσαν ἀκόμῃ μικρὰ καὶ ἔπαιζον ὁμοῦ ὡς δύο ἡγαπημένα ἀδελφάκια. Ὁ πατὴρ τοῦ Φώτου εἶπε μίαν ἡμέραν εἰς τὸν πατέρα τῆς Βοσκοπούλας.

— Γνωρίζεις τί σκέπτομαι κὺρ Θανάση;

— Τί σκέπτεσαι; ἐρωτᾷ ἐκεῖνος.

— Νὰ δώσωμε τῇ Βασίλο σου εἰς τὸν Φῶτο μου καὶ νὰ γίνωμε συμπεθέροι.

Ἦ πατὴρ τῆς Βασίλος ἀπεδέχθη μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως τὴν πρότασιν τοῦ κὺρ Πανάγου, οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ πατὴρ τοῦ Φώτου, διότι καὶ περιουσίαν μεγάλ-

λην εἶχε, καὶ ἐκ τῶν πρώτων τοῦ χωρίου ἦτο.

Ἔδωκαν λοιπὸν τὰ χέρια τους, τὰ ἔσφιγξαν καρδιακὰ καὶ ἀπεφάσισαν ἅμα φθάσωσιν εἰς τὴν ἀπαιτουμένην διὰ γάμον ἡλικίαν, νὰ τοὺς συζεύξωσι.

Αἱ μητέρες δὲν ἐκράτησαν μυστικὸν τὸν ἀποφασισθέντα γάμον τῶν τέκνων των, διὰ τοῦτο ἀπὸ παιδάκια ἔμαθον ὅτι ἦσαν ἀρραβωνιασμένα καὶ ἡγαπῶντο μετὰ πολλῆς ζήσεως. Ἀλλ' ὅταν πλέον ἀνεπτύγησαν, ἡ ἀγάπη αὐτῶν ἐγένετο πολὺ θερμότερα· ἦτον ἀληθῆς ἔρως, πλήν ἔρως ἀγνός, ἔρως, ἅγιος.

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου εἶχον ὡς καύχημά των τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν δύο τούτων νεαρῶν βλαστῶν. Εἶχον, τέκνα μου, τόσον πολύτιμα προτερήματα, ὥστε ἐλάμβανον πάντες ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν αὐτούς. Ἡ Βασίλο ὡς κοράσιον περιέκλειεν ὅλας τὰς ἀξιολόγους ἐκείνας ἀρετάς, τὰς ὁποίας δὲν ἠδύνατο τόσον εὐκόλως νὰ ἀνεύρη τις εἰς ἄλλας κορατίδας. Ὡσαύτως καὶ ὁ Φῶτος ὡς νέος περιεβάλλετο μὲ τσαῦτα ἀρειμάνεια καὶ ἀξιοπρεπῆ προτερήματα, ὥστε, ὡς ἠκούσατε προηγουμένως, οὐδεὶς ἕτερος ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτοῦ.

Ἐφαίνετο λοιπὸν, τέκνα μου, ὅτι ὁ πλάστης ἐπλάσεν αὐτὰ τὰ ἀξιόλογα τέκνα ἐπὶ τούτῳ, διὰ νὰ ἐνώσῃ ὁμοῦ ὅλας τὰς ἀρετάς.

Ὁ γάμος εἶχεν ἀποφασισθῇ νὰ γίνῃ κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος παρασκευάζετο νὰ συντρίψῃ τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας του, ἀνέβαλον αὐτὸν, διότι ὁ Φῶτος ὥφειλε νὰ ὑπηρετήσῃ

τὴν πατρίδα. Τὸ καθήκον τοῦτο, τέκνα μου, εἶνε ἱερώ-
τερον καὶ ἀγιώτερον παντὸς ἄλλου.

Καθὼς σᾶς εἶπον, ὁ Φῶτος ἦτο τὸ μόνον παληκάρι
τῆς ἐπαρχίας του. Ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἐνίκησεν εἰς τοὺς ἀ-
γῶνας καὶ ἔλαβε τρεῖς στεφάνους.

Τοιοῦτος λοιπὸν ἦρως εἶχε καθήκον νὰ λάβῃ μέρος
εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος ἱερὸν ἀγῶνα.

Τέλος πάντων, παιδιὰ μου, ἡ δυστυχὴς Βοσκοπούλα
ἐπέπρωτο νὰ χηρεύσῃ πρὶν ἢ ὑπανδρευθῇ, γεγραμμένοι
ἦτον ἄνωθεν νὰ πῇ τοιοῦτον πικρὸν ποτήριον τόσον νέα
καὶ καθ' ἣν στιγμὴν, τὰ ὠραιότερα ὄνειρα διετκέδαζον
τὴν ἀθῶαν αὐτῆς ραντασίαν.

"Εβλεπε κατὰ διάνοιαν τὸν Φῶτον ἐπανερχόμενον ἐκ
τῶν μαχῶν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον. "Εβλεπεν ὅτι πα-
νηγυρικῶς πάλιν ἔθετο διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν τοὺς
στεφάνους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της. "Εβλεπεν αὐτὸν ἐπι-
στρέφοντα καὶ κρατοῦντα τὰς κυριευθείσας ἐχθρικὰς ση-
μαίας. "Εβλεπε τὸ ὑπερήφανον ἐκεῖνο μειδίαμα τὸ ὁ-
ποῖον ἐπλανᾶτο πάντοτε εἰς τὰ χεῖλη του καὶ ἐνόμιζεν
ὅτι ἐπερύγιζεν εἰς τὰς ἀκοάς της ἡ γλυκεῖα αὐτοῦ
φωνή.

Ἄλλὰ φεῦ! Ὅλα ταῦτα τὰ τερπνᾶ ὄνειρα ἐν μιᾷ
στιγμῇ διελύθησαν καὶ σκότος βαθύ, μέλλον σκοτεινόν,
θλίψεις, στεναγμοὶ καὶ δάκρυα τὰ ἀντικατέστασαν.

Ὁ Γέρων Θεόφουλος, ἐσφόγγιτε τοὺς μικροὺς ἡμι-
κλείστους ὀφθαλμούς του, διότι ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ δά-
κρυα, ἐστέναξεν, ἐξέβαλε τὴν ταμβακοθήκην του καὶ
ἀφοῦ ἐρρόρισεν ἀρκετὴν δόσιν ταμβάκου, ἐπταρνίσθη

δύο τρεῖς φορές, μεθ' ὃ ἐπανελάβε τὴν διάγησιν.

Τὴν ἐπισῦσαν ἡ Βοσκοπούλα πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἥλιου ἐποίμενε τὰ ἀρνάκια της εἰς τὸ σύνηθες ἐκεῖνο μέρος, ἀλλὰ δὲν ἦτο τόσο εὐθυμος, ὅπως ἄλλοτε. Μία προαίσθησις, ἓνας παλμὸς τῆς καρδίας, ὁ ὁποῖος τὴν ἠνώχλει χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί, καθίστων αὐτὴν μελαγχολικὴν, περιδεῇ. Ἐνίστε ἐπλημμύριζον αἱ ὥραι αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἀπὸ δάκρυα, καὶ ἐστέναζεν ἀπὸ καρδίας ζητοῦσα νὰ ἀφαιρέσῃ τὸν ἐπ' αὐτῆς καθήμενον ἐφιάλτην. Ἐπειτα καθήσασα ὑπὸ τὸν πλάτανον μὲ λυπηρὰν φωνὴν ἐτραγώδησεν αὐτὸ τὸ ὥραιον τραγουδάκι.

Ἰδὼ 'πάνω 'στὸ βουνὸ μονάχη σὲ συλλογοῦμαι
Κάτι ἔχω καὶ πονῶ ἄχ! τί ἔχω ποῦ λυποῦμαι;
'Ἡ καρδιά μου πονεῖ, τρέμει τρέμει ἡ ψυχὴ μου
Διακόπτετ' ἡ φωνή, παύει ἡ ἀναπνοή μου.
Εἰς τὰ χεῖλη μου κρατῶ, Φῶτο μου, τὸ ὄνομά σου,
"Αχ! μακράν σου δὲν βαπτῶ ἄχ! ἄς εἴμουνε σιμά σου,
Νὰ σοῦ ἐδιῶα φυσέκια νὰ σὲ πότιζα νερὸ
Νὰ 'ριχνα μαζὺ τουρέκια 'στὸν ἐγθρὸ γιὰ νὰ χαρῶ.
Ἔρρευαν τὰ ὄμματά μου καὶ νὰ δῶ δὲν εἴμπορῶ
Καὶ αὐτὰ τὰ πρόβατά μου πῶς τὰ βλέπω ἀπορῶ.

Τὸ ἄσμά της διέκοψε πένθος δόνησις τοῦ κώδωνος τοῦ Ἀγίου Γεωργίου. Ὡς σπινθηρ ἡλεκτρικὸς ἤγειρεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου καὶ τρέμουσα ὡς ἐκ προαισθήσεως ἔτεινε τὸ οὖς εἰς τὸν νεκρόσιμον ἐκεῖνον ἤχον.

— Τίς ἀπέθανε! Θεέ μου! Ἐρώνησεν ἐκπληκτος.

— Μὰ διδάσκαλε δὲν ἔμαθες τὴν νύκτα ἀπὸ κανένα, ὅτι ἔφερον τὸν Φῶτον φονεῦμένον; ἤρωτήσα τὴν φορὰν ταύτην ἐγώ.

— "Οχι, τέκνον μου, μοὶ ἀπήντησε, διότι ὁ πατήρ τῆς Βοσκοπούλας ἐφρόντισε νὰ μὴ γίνῃ γνωστὸν τόσον ἀποτόμως εἰς αὐτὴν ὁ θάνατος τοῦ προσφιλοῦς Φώτου, διὰ τοῦτο βλέπομεν αὐτὴν τόσον πρῶτ' νὰ βόσκη τὸ κοπαδάκι τῆς. Πρέπει νὰ μάθῃτε ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει συνήθεια, ὅταν ἀποθάνῃ τις νὰ σημαίνωσιν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν νεκρικὸν τινὰ ἤχον, τόσον λυπηρὸν, ὥστε νὰ προσενῇ εἰς τοὺς ἀκούοντας αὐτὸν μεγίστην θλίψιν.

Ἰδοὺ ὁ λόγος διατὶ καὶ ἡ Βασίλο μας, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὸ μέγα δι' αὐτὴν δυστύχημα, ἐθλίβετο ἀκούουσα τὸ πένθιμον ἐκεῖνο δόνημα. Τέλος πάντων ὁ ἤχος τοῦ κώδωνος ἀντήχει, μακρόθεν δὲ διέκρινεν ἡ Βοσκοπούλα μεγάλην κίνησιν τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου, διὸ ἤρχιστε νὰ ἀνησυγῇ σπουδαίωτερον.

— Ποῖος ἀπέθανεν; ἐπανελάβε καὶ αὖθις καθ' ἑαυτήν. Ἐνῷ εὕρισκετο εἰς τριαύτην ἀμηνχανίαν, ἰδοὺ καταφθάνει ἓνα ὠραῖον σκυλάκι. Ἦτο τοῦ Φώτου.

— Ποσειδῶν! ἐφώνησεν ἐμπλεως χαρᾶς ἡ ποιμενίς. Ὦναμᾶζετο τὸ σκυλάκι Ποσειδῶν, διότι τὸ εὔρε πρὸ δύο ἐτῶν εἰς μίαν παραλίαν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τῆς θαλάσσης.

Λοιπὸν ὁ Ποσειδῶν ἔτρεξε πλησίον τῆς Βοσκοπούλας καὶ ἤρχιστε νὰ φωνάζῃ τόσον λυπηρὰ, καὶ νὰ κινῇ τὴν

οὐράν του τόσον δυνατὰ, ὥστε ἐδείκνυεν ὅτι κάτι λυπηρὸν ἄγγελμα ἔφερε.

Με καρδίαν πάλλουσαν ἔλαβέ τὸ κυνάριον τοῦτο καὶ ἤρχισε νὰ τὸ θωπεύῃ.

— Ὁ Φῶτος ἀνυπερθέτως εἶνε ἐδῶ, εἶπε καθ' ἑαυτήν, καὶ μετ' ἀπλήστου περιεργείας ἐβλεπε τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὸ χωρίον ἄγουσαν νὰ ἴδῃ τὸν Φῶτον ἐρχόμενον, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐφαίνετο. Ὁ Ποσειδῶν ὅμως ἤκολούθει νὰ φωνάζῃ καὶ δαφυγῶν τῶν χειρῶν της ἐδάγκασε τὸ ἄκρον τοῦ φορέματός της καὶ ἐπειρᾶτο νὰ τὴν σείρῃ.

— Ἀχ! ἔκαμεν αἶφνης. Τί συμβαίνει! Τί αἵματα εἶνε αὐτά; Θεέ μου! Θεέ μου!

Ὁ Ποσειδῶν ἔφερε στίγματα αἱμάτων ἐπὶ τῆς κοιλίας του, τὰ ὁποῖα ἤδη παρατήρησεν ἡ δυστυχής.

— Διατί αὐτὸς ὁ κώδων ἀκολουθεῖ νὰ κτυπᾷ τόσον λυπηρὰ; Μήπως ἀπέθανεν ὁ Φῶτος; Ταῦτα εἰποῦσα ἐγκατέλειψε τὸ ποίμνιόν της εἰς τὴν τύχην του καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸ χωρίον.

Δὲν εἶχε διανύσει εἰσέτι τὸ ἥμισυ διάστημα καὶ ἰδοὺ ἐφάνη ἐρχόμενος πρὸς αὐτὴν ὁ πατὴρ της. Ἡ κόρη ἅμα ἐπλησίασεν εἶδεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ γέροντος γεμάτους ἀπὸ δάκρυα.

— Τί συμβαίνει πάτερ μου;

Ποῖος ἀπέθανεν; ἐπρόφθασε νὰ εἶπῃ, καὶ ἀμέσως λειποθυμήσασα ἔπεσε. Ὁ Γέρων ρίψας ὡς σακκίον τὴν ἀναίσθητον θυγατέρα του ἐπὶ τοῦ ὤμου του, κατηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν του.

“Όταν ἡ Βασίλο ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμούς της, εἶδε μετ’ ἐκπληξέως ὅλα τὰ κοράσια τοῦ χωρίου καθήμενα περίξ τῆς κλίνης της, φέροντα πένθιμα ἐνδύματα, ἐφαίνοντο δὲ ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐκκλειον. Διότι οἱ ὀφθαλμοὶ των ᾔσαν ὑγροὶ καὶ κατακόκκινοι.

“Όλα ἐκεῖνα τὰ κοράσια δὲν ἐπροσυχλήθησαν πλέον, καὶ ἤρχισαν νὰ μυρολογῶσι μὲ μίαν φωνὴν ὡς ἑξῆς :

ἸΠρῶτε λεβέντη τοῦ χωριοῦ χαριτωμένη γέννα,
ἸΜᾶς πέταξες σὰν τὸ πουλὶ καὶ πῆγες εἰς τὰ ξένα.
Γιὰ δὲ καιρὸ ποῦ διάλεξεν ὁ Χάρος νὰ σὲ πάρῃ,
Τώρα π’ ἀνθίζουσ τὰ κλαδιὰ καὶ βγάζ’ ἡ γῆ χορτάρι.
Ξύπνα λεβέντη ξύπνησε, ξύπνα καὶ μὴ κοιμᾶται,
ἸΤέτοιο λεβέντικο κορμὶ, Χάρε, δὲν τὸ λυπᾶσαι;
Σὲ κλαῖνε Φῶτο τὰ βουνὰ οἱ κάμποι τὰ λαγκάδια,
Σὲ κλαῖνε καὶ οἱ συντρόφοι σου τ’ ἀθάνατα λεοντάρια.

— ‘Ο Φῶτος ἀπέθανε ! Ἀφῆκε κραυγὴν ἀπελπιστικήν ἡ Βασίλο, ἀκούτασα τὸ προσφιλές της ὄνομα· καὶ εὐθὺς πάλιν ἐλιποθύμησε.

Ἡ κυρὰ Θανάστενα, οὕτως ἐπωνομάζετο ἡ μήτηρ της, ἔσπευσε νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ, ἀλλὰ καὶ αὕτῃ εἶχεν ἀνάγκην παρηγορίας, ἀνέλαβε λοιπὸν τὴν θεραπείαν ἡ κυρὰ Σπάθενα, ἥτις ὡς μαῖα τῆς Κερπινῆς ἐπηγγέλλετο ἐνίστε καὶ τὸν ἱατρόν.

Ἐνταῦθα ὁ διηγούμενος διδάσκαλος διέκοψε τὴν διήγησιν, διότι τόσον αὐτός, καθὼς ἅπασαι αἱ μαθήτριά ἤρχισαμεν νὰ κλαίωμεν.

— Μὰ ποῦ εἶχον τὸ πτώμα τοῦ Φώτου; ἠρώτησε μία τῶν μαθητριῶν.

— Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τέκνα μου.

— Δὲν εἶχε σπῆτι νὰ τὸν ὑπάγουν; ἐπανέλαβεν ἡ ἰδία.

— Σπῆτι εἶχε καὶ ἦτο μάλιστα ἀπὸ τὰ μεγαλύνε-
τερα τῆς Κερπινῆς, ἀλλ' οἱ κάττοιχοι ἐν γένει ἐθεώρησαν
τὸν Φῶτον ὡς ἄνδρα ἀνήκοντα πλέον εἰς τὸ ἔθνος, καὶ
ἤθελον νὰ τοῦ ἀποδώσωσι τιμὰς μεγάλας, διὰ τοῦτο
τὸν ἐκράτησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ δύναιται ἑκα-
στος ἐλευθέρως νὰ τὸν βλέπῃ καὶ νὰ τὸν ἀσπάζεται. Ἡ
ἐκκλησία διεσκευάσθη πενθίμως· ὅλα τὰ κανδύλια, ὁ
δεσποτικὸς θρόνος, ὁ ἄμβων ἦσαν κεκαλυμμένα μὲ μέ-
λανα ὑφάσματα. Εἰς τὸ μέσον τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ μεγά-
λης τραπέζης ἔκειτο νέον μελανὸν φέρετρον κατασκευα-
σθὲν μετὰ ταῦτα. Τριάκοντα περίπου στέφανοι ἔκειντο
ἐπὶ τῆς σωροῦ ἐκείνου.

— Μᾶς τὰ εἶπες αὐτὰ, διδάσκαλε, εἶπεν ἡ πρώτη
προπέτις.

— Ναί, πῶς τὰ εἶπα τὸ ἐνθυμοῦμαι· ἀλλὰ τότε δὲν
ἦτο διασκευασμένος εἰσέτι ὁ ναὸς, ὅπως ἤδη τὸν περι-
γράφω. Μὲ διακόπτετε, τέκνα μου, καὶ ἔχασα τὴν σει-
ρὰν τῆς διηγήσεώς μου. Ποῦ εὕρισκόμεθα ἤδη;

— Ὅταν ἐλιποθύμησεν ἡ Βοσκοπούλα, ὑπέλαβον ἐγώ.

— Ναί, τὸ ἐνθυμήθην. Λοιπὸν μετὰ πολλὰς ἐντρι-
βὰς καὶ ἀναψυκτικὰ φάρμακα τὰ ὅποια τῆς ἔδωκε ἡ κ.
Στάθινα, συνῆλθεν ἡ Βασίλο. Τώρα ἡ Βασίλο ἐφαίνετο
ἥτυχος· τὸ ὄμμα τῆς περιστρέφετο μὲν περιέργως πρὸς

τὰς περισταμένας φίλας τῆς ἀλλ' ἦτο τόσον ἡμερον, ὥστε δὲν ἐδείκνυε τὴν ἐλαχίστην ταραχὴν τῆς ψυχῆς τῆς. Οὐδεμία φωνὴ ἤκούετο ἐν τῷ θαλάμῳ ἐκείνῳ· πασῶν τὰ ὄμματα παρηκολούθουν τὰς κινήσεις τῆς πασχούσης. Τότε ὡς νὰ μὴ ἐνόησε τίποτε, ἠρώτησε τὴν μητέρα τῆς, ἣτις ἐκάθητο εἰς τὸ πλευρόν τῆς.

— Τί κακὸν συμβαίνει; Διατί αὐτὸς ὅλος ὁ κόσμος ἐδῶ;

— Πρέπει, παιδί μου, νὰ κάμωμεν ὑπομονήν, διότι οὕτως ἠθέλησεν ὁ θεός· ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ δακρύουσα.

— Ὑπομονή! Ὁ θεός! Λοιπὸν ἀπέθανεν! εἶνε βέβαιον; ἐφώνησεν ἡ πάσχουσα κλαίγουσα.

Οἱ κλαυθοὶ ἤλεκτρικῶς μετεδόθησαν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς γυναῖκας· καὶ ἤρξαντο πάλιν μυρολογοῦσαι ὡς ἐξῆς:

Γιατί νὰ μὴ τὸν κλαύσωμεν τὸν Φῶτον τὸν λεβέντη
Ὅπου προχθὲς ἐκάμαμε μαζῇ του τόσο γλέντι.

Καὶ ἡ πατρὶς μας ἔχασε τὸ πρῶτο παληκάρι

Ὅπου τοὺς Τούρκους ἔσφαξε σὰν τρομερὸ Λιοντάρι.

— Τὴν φορὰν ταύτην τέκνα μου πράγματι ἡ Βοσκοποῦλα ἐδείκνυε σημεῖα παραφροσύνης. Ἐκινδύνευε νὰ χάσῃ τὸν νοῦν τῆς. Ταῦτο ἰδοῦσα ἡ μήτηρ τῆς, παρέκάλεσε τὰς θρηνοῦσας νὰ σιωπήσωσι. Διεκόπησαν λοιπὸν τὰ μυρολόγια καὶ ὁ πρῶτος ἐκεῖνος θόρυβος κατέπαυσεν καὶ ἄκρα σιγὴ διεδέχθη τοὺς προτέρους κλαυθμούς.

— Ποῦ ἔχουν μητέρα μου τὸ Φῶτον; ἠρώτησε μετὰ πόνου ἡ Βασκοπούλα.

— Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παιδί μου.

— Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν! Τότε νὰ ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ τὸν ἴδωμεν διὰ τελευταίαν φορὰν.

— Δύνασαι νὰ περιπατήσης; τὴν ἠρώτησε.

— Μάλιστα, μῆτερ μου, εἶπε, καὶ εὐθὺς κατῆλθε τῆς κλίνης της.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ναὸς ἦτο πλήρης ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὁ δὲ κώδων ἤγει πενθίμως προσκαλῶν τὰ πλήθη εἰς τὴν γεννησμένην κηδεῖαν.

Τέλος πάντων ἤρχισαν οἱ ἱερεῖς νὰ ψάλλωσι τὰ νεκρώσιμα, ὅτε ἡ Βασίλο συνοδευομένη ὑπὸ τῶν γονέων καὶ φίλων της, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν φέρουσα πένθιμον ἔνδυμα. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς δυστυχοῦς Βασκοπούλας πάντες ἐδάκρυσαν, αὕτη δὲ περιστρέψασα βλέμμα λυπηρὸν περίεξ ἐστάθη πλησίον τοῦ φερέτρου. Ἐπειτα εἶδε τὸν Φῶτον κεῖμενον ἐκεῖ νεκρόν.

Ἡ καρδιά της συνετρίβη, ἡ φωνὴ της ἐδεσμεύθη, τὰ γόνατά της ἐκάμφθησαν καὶ παρευθὺς αἰσθανθεῖσα ὅτι θὰ πέσῃ ἐττηρίχθη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πλησίον αὐτῆς ἱσταμένου πατρός της. Ἦτον ὅμως πολὺ φρόνιμος κόρη· ἠθάνθη ὅτι εὕρίσκετο μεταξύ τσοσούτου πλήθους καὶ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμε κανένα παράλογον κίνημα κατὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς συγκίνησιν, ἀλλὰ κατέπνιξε τὸν πόνον τῆς καρδίας της καὶ ἀφῆκε μόνον τὰ δάκρυά της ἐλεύθερα νὰ τρέξωσι.

Κατὰ τὸν τελευταῖον ὅμως ἀσπασμὸν ἔκρινε καλὸν ὁ

πατήρ της νὰ μὴ πλησιάσῃ τὸν νεκρόν. Τὴν παρεκάλεσε λοιπὸν νὰ ἐξέλθωσιν ὁμοῦ τοῦ ναοῦ, ὅταν πάντες προσήρχοντο νὰ ἀτπαθῶσι τὸν πεσόντα ἥρωα.

Πεντακόσια παληκάριχ ὠπλισμένα μὲ τὰς σημαίας των καὶ πλῆθος ἄλλων χωρικῶν καὶ γυναικῶν συνώδευσαν μέχρι τοῦ τάφου τὸν ἥρωα.

Ὁ Ἀνδρέας Λόντος ἐξεφώνησε τὸν ἐπιτάφιον λόγον ἐξυμνήσας τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν ἀνδρίαν τοῦ ὑπὲρ πατρίδος καὶ πίστεως πεσόντος Ἀρειθυσάνου Φώτου.

Οἱ ὀπλοφόροι κατὰ τὸν ἐνταφιασμὸν ἐπυροβόλησαν τρίς.

— Δὲν μᾶς εἶπες διδάσκαλε τί ἔγεινεν ἡ Βασίλο, ὑπέλαβον ἐγώ.

Ἡ Βασίλο τέκνον μου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν κηδεῖαν διὰ τοῦτο τὴν μετέφεραν εἰς τὴν οἰκίαν της, ἐνθα ἔπεσεν ἀναίσθητος.

— Οὐτε διὰ τὸν πατέρα τοῦ Φώτου δὲν ἐκάματε λόγον, προσέθηκα.

— Ἐπειδὴ, τέκνον μου, εἶνε περιττολογίαί αἱ ταιαῦται περιγραφαί, τὰς παρέτρεξα περιορισθεῖς μόνον νὰ ἀξηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τῆς Βοσκοπούλας.

~~~~~

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ Φῶτος ἐτάφη ὡς εἶδατε καὶ οὐδεὶς πλέον λόγος θὰ γίνη περὶ αὐτοῦ. Ἦδη δὲ τέκνα μου παρακαλῶ νὰ

μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς διηγηθῶ τί μετὰ ταῦτα ἔγεινεν ἡ καλή μας Βοσκοπούλα.

— Ναι, διδάσκαλε, ἔχμεν μεγάλην περιέργειαν νὰ μάθωμεν, εἴπομεν ὅλαι ὁμοῦ.

— Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φώτου, ἡ Βοσκοπούλα δὲν ἐπεθύμει πλέον νὰ ζήσῃ, ἤθελε νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλ' ὅχι ὅπως αὐτοκτονῶσι μερικάι νέαι ἀνοήτως λαμβάνουσάι δηλητηρία, εἴτε ἄλλως πῶς· ἡ Βοσκοπούλα ἐνεφορεῖτο ὑπὸ γενναίων καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων, ἐκλαυσε τὴν ἀπώλειαν τοῦ μνηστῆρός της, ἀλλ' ἐνδομύχως εὐχαριστεῖτο ὅτι ἔπεσε μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους. Τοιοῦτον θάνατον ἐπεθύμει νὰ λάβῃ καὶ αὐτή.

Ἡμέραν τινὰ ἐνδυθεῖσα ἀνδρικὴν στολὴν καὶ ὅπλισθεῖσα διὰ τῶν ὅπλων τοῦ πατρός της ἐπορεύθη μόνη εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κολοκοτρώνη, ὅπου γινομένη δεκτὴ κατετάχθη ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πλῆθος παληκαρίων προσήρχοντο εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦτο καὶ ἀνεξετάστως ἐγένοντο δεκτοί. Διὰ τοῦτο ὀλίγην προσοχὴν ἔδωκαν εἰς τὴν Βασίλῳ, ὅθεν κατετάχθη χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ἂν ἦτο γυνή. Εἰς τὰ μητρῶα τοῦ στρατοῦ ἐνεγράφη, Βάσος Ἀθανασόπουλος.

— Μὰ δὲν τὴν ἐκατάλαβαν ὅτι ἦτο γυναῖκα; ἤρωτησα πάλιν ἐγώ.

— Ὅχι, τέκνα μου, καθόσον ὑπῆρχον πολλοὶ νεανίαι ἀγένειοι ἐν τῷ στρατῷ καὶ δὲν ἦτον εὐκτολὸν νὰ τὴν ἐννοήσωσιν ἄνευ αὐτοψίας.

— Εἰς ποῖον μέρος τῆς Πελοποννήσου εὕρισκετο ὁ Κολοκοτρώνης; ἠρώτησα πάλιν ἐγώ.

— Ὁ Κολοκοτρώνης ὅταν κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἡ Βασίλειο εὕρισκετο εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Πελοποννήσου, τὴν ὁποίαν τότε ἐπολιόρκει.

Εἰς τὴν Τρίπολιν λοιπὸν, τέκνα μου, ὑπῆρχον πολλοὶ Τούρκοι ἐντόπιοι καὶ ξένοι, οἱ ὁποῖοι κατεβασάνιζον τοὺς δυστυχεῖς Ἕλληνας, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκεῖ ὁ Κολοκοτρώνης μὲ πολλὰ στρατεύματα καὶ ἐπολιόρκησε τὴν πόλιν.

Οἱ ἐν Τριπόλει Τούρκοι ἦσαν διηρημένοι εἰς τρία κόμματα. Τὸ πρῶτον κόμμα ἔχον ἀρχηγὸν τὸν Κιαμίλμπεην συνέκειτο ἀπὸ Τούρκους Τριπολίτας. Τὸ δεύτερον διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Κεχαγιάμπεη ἀπετελεῖτο ἀπὸ Ἀσιανούς. Τὸ τρίτον συγκεείμενον ἀπὸ Ἀλβανούς ἐδιοικεῖτο ἀπὸ τὸν Ἐλμάσμπεην.

Τὸ πρῶτον ἐζήτει ἀσφάλειαν, τὸ δεύτερον τιμὴν, τὸ τρίτον χρήματα διὰ νὰ παραδοθῶν.

Οἱ περὶ τὸν Κεχαγιάμπεην ἦσαν γνώμης νὰ μὴ ἐμπιστευθῶσιν εἰς ἐπισφαλῆ συμβιβασμὸν, ἀλλὰ νὰ ἐξεέλθωσιν ὅλοι πανέστιοι διὰ νυκτὸς καὶ ὅτοι κατορθώσωσι νὰ σωθῶσι νὰ καταφύγωσιν εἰς Ναύπλιον. Ἄν καὶ τολμηρὰ ἦτον ἡ γνώμη αὕτη, ἦτον ὅμως ἡ μόνη παρέχουσα ἐλπίδα σωτηρίας. Ἀλλ' οἱ Ἀλβανοὶ ἤξευρον ὅτι, ἀποχωριζόμενοι τῶν συναδέλφων των, ἐσυμβιβάζοντο μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ εὐκόλως καὶ ἐπικερδῶς, ὅθεν, ὡς ἄνθρωποι τοῦ συμφέροντος, δὲν ἐπέειθοντο νὰ ριψοκινδυνεύσωσιν ἐπ' ὠφελείᾳ ἄλλων.

Ἐπίσης καὶ οἱ ἐντόπιοι Τούρκοι εἶχον ἄλλας αἰτίας νὰ μὴ ἐγκρίνωσι τὸ περὶ τῆς ἐξόδου σχέδιον τοῦ Κεχαγιαμπη· δὲν ἤθελαν νὰ θέσωσιν εἰς κίνδυνον τὰς οἰκογενεῖας των. Ἐχοντες δὲ σχέσεις μετὰ τοὺς προκρίτους τῆς Πελοποννήσου Ἕλληνας ἠλπίζον πάντοτε νὰ συμβιβασθῶσι καὶ λυτρωθῶσι.

Ἐνῷ τιαυτὴ διαφωνία ἐπεκράτει μετὰ τῶν Τούρκων καθηστώσα τὴν δεινὴν αὐτῶν θέσιν πολὺ δεινοτέρῃ, οἱ πολιορκεῦντες αὐτοὺς Ἕλληνες ἐδιπλασιάζοντο, εἰς δεκαπέντε περίπου χιλιάδας ἔφθασεν ὁ ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη στρατὸς, ὅστις καθημέραν ἐγείνετο πολυαριθμότερος.

Οἱ ἐντόπιοι Τούρκοι διὰ νὰ βιάσωσι τὸν Κεχαγιαμπη νὰ παραδεχθῇ τὸν μετὰ τῶν Ἑλλήνων συμβιβασμὸν, προσέτρεψαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν νὰ πολιορκήσωσι τὸ κονάκιον καὶ διὰ τῶν κραυγῶν νὰ ἀναγκάσωσιν αὐτὸν νὰ ἐνδώσῃ.

Τὴν 6ην Σεπτεμβρίου συνήχθησαν κάτωθεν τοῦ κονακίου πάμπολλαι Ὀθωμανίδες, αἵτινες ὀδυρόμεναι ἐκραύγαζον ὅτι ἀπέβνησκον τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης καὶ ἐπεκαλοῦντο ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Σουλτάνου τὸν τυχόν συμβιβασμὸν μετὰ τῶν πολιορκητῶν, ὡς τὴν μόνην ἀποτροπὴν τοῦ παντελοῦς ὀλέθρου.

Τότε οἱ πρόκριτοι Τούρκοι συνήλθον εἰς τὸ παλάτιον καὶ ἐνώπιον τοῦ Κεχαγιαμπη ἐνεκρίθη νὰ γείνωσι πρὸς τοὺς Ἕλληνας προτάσεις συμβιβασμοῦ διὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ προεστώτων, τοὺς ὁποίους εἶχον ἀπὸ πολλοῦ δεσμεύσει εἰς τὰς φυλακάς.

Ἄφου δὲ ἐνεκρίθη νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς ὡς ὄργανα τῶν σκοπῶν των τοὺς ἐξήγαγον τοῦ δεσποτηρίου ρακενδύτας, ὄζοντας, φθειρῶντας, ἡμιθανεῖς ἐκ τῆς ἀσιτίας καὶ κακουχίας. Ἐκ τῆς τοιαύτης κακοπαθείας ἀπέθανον ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐξ ἐν μιᾷ μόνον ἡμέρας, ἐν οἷς τρεῖς ἀρχιερεῖς, ὁ Ναυπλίου Γρηγόριος, ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανὸς καὶ ὁ Δημιτσάνης Φιλῶθες· δύο δὲ προεστώτες ἐξεψύχισαν καθ' ὁδὸν μετακομιζόμενοι εἰς τὰ ἴδια, ὁ Θεόδωρος Δηλιγιάννης καὶ ὁ Ἰωάννης Περρύκας. Ἄφου δὲ ἐπεριποιήθησαν αἱ Τούρκοι ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἔως γῆρας ἐβασάνιζον, δικαιολογούμενοι ὅτι τοὺς ἐφυλάκισαν διὰ νὰ σώσωσιν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ θανατικοῦ τουρκικοῦ ὄχλου, τοὺς διέταξαν νὰ γράψωσι πρὸς τοὺς πολιορκητὰς γράμματα καθ' ὑπαγόρευσιν αὐτῶν τῶν Τούρκων.

Ὅπως ἐγράφησαν αἱ ἐπιστολαὶ αὗται δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φέρωσι τὸν πολούμενον συμβιβασμόν. Διότι ἐνῷ ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῶσι γλῶσσαν συμβιβαστικὴν καὶ παρακλητικὴν, ἐκεῖνοι ἠπέλουν τοὺς πολιορκητὰς. Ἐμέμφοιτο δηλαδὴ τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν των πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Σουλτάνον, τοὺς συνεβούλευον νὰ μετανοήσωσι καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς ἑαυτοὺς, νὰ γνωρίσωσι τὸ σφάλμα των, νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ ἔλεος τοῦ πολυευσπλάγχνου Σουλτάν Μαχμουτ, τοῦ ἐξουσιάζοντος τὰ δύο τρίτα τοῦ κόσμου· ὅστις δύναται ἐν μιᾷ στιγμῇ νὰ τοὺς ἀφανίσῃ· ἐάν παρακούσωσι, θὰ ὑποστῶσι τὴν τύχην τῶν Σέρβων, πωληθέντων πρὸς τρία γρόσια ὁ ἄνθρωπος. Ἐπὶ τέλος

δὲ ἡρώτων τί ἐζήτουν. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἔρριψαν ἐκτὸς τοῦ τείχους.

Οἱ πολιορκηταὶ Ἕλληνες ἀπήντησαν ὅτι χαρίζεται τοῖς Τούρκοις ἡ ζωὴ, ἡσφαλίζετο ἡ τιμὴ των καὶ ἐπετρέπετο καὶ ἡ εἰς ἄλλο μέρος διάβασις αὐτῶν, ἐμύμφθησαν δὲ πικρῶς τοὺς γράψαντας τὰς παιδαριώδεις ἀπειλάς των.

Οἱ Τούρκοι κατόπιν ἐπρότεινον συνέντευξιν πληρεξουσίων ἐκατέρωθεν, ὅπερ ἐγένετο παραδεκτὸν καὶ διωμολογήθη ἀνακωχή.

Πλήθος γυναικῶν καὶ παίδων ἐχύθη ἔξωθεν τῶν τειχῶν διὰ νὰ εὕρωσι τροφήν καὶ ὕδωρ· τόσον ἐμαστιζοντο ὑπὸ τῆς πείνης καὶ δίψης.

Τὴν 15 Ἀπριλίου ἐστήθη σκηνὴ ἐπὶ τῆς πεδιάδος κατὰ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον. Περὶ τὴν δεκάτην πρωΐνῃν ὥραν ἐξῆλθον τῆς πόλεως ἑπιπποὶ οἱ πληρεξούσιοι τῶν τριῶν κομμάτων καθήσαντες ὑπὸ τὴν σκηνήν. Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν καὶ οἱ Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους ἐγεροθέντες οἱ Τούρκοι ὑπεδέχθησαν εὐμενῶς, μετ' ὃ ἀμέσως ἡρώτησαν τοὺς πολιορκητὰς τί ἐζήτουν. Οὗτοι δὲ ἐπανέλαβον ὅσα ἐν τῇ ἐπιστολῇ των ἔγραψαν πρὸς αὐτούς. Πρὸς ταῦτα οἱ Τούρκοι ἀπήντησαν ὅτι ὤφειλον νὰ ζητήσωσι τὴν γνώμην τῶν λοιπῶν Τούρκων. Οὕτω ἡ πρώτη συνέντευξις οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἔφερε.

Ἐγένετο δὲ καὶ δευτέρα συνέντευξις, καθ' ἣν οἱ πολιορκούμενοι ἐζήτησαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων 1800 ζῶα εἰς μετακόμισιν αὐτῶν καὶ τῆς περιουσίας των εἰς τοὺς ἀντικρὺ τοῦ Ναυπλίου Μύλους καὶ 40 εὐρωπαϊκὰ πλοῖα

ὅπως μεταφέρωσιν αὐτοὺς εἰς Σμύρνην, νὰ φέρωσι δὲ καὶ τὰ ὅπλα των καὶ νὰ τρέφωνται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑπογραφῇ ἡ συνθήκη μέχρι τῆς εἰς τὰ πλοῖα ἀποβιβάσεώς των.

Οἱ Ἑλληνες ἀκούσαντες τὰς αἰτήσεις ταύτας μετ' ἀγανακτήσεως ἀπήντησαν ὅτι, ὑπόσχονται μὲν νὰ τοὺς ἐπιβιβάσωσιν ἀσφαλῶς εἰς τὰ πλοῖα ἀλλ' ἀσφαλίσμενους, ἐπιτρέποντες νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν περιουσίαν των σῶαν, ἐζήτουν ὅμως ἀποζημιώσιν δι' ὅσῃν φθορὰν ἐπροξένησαν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ὡς ἐξοδα τοῦ πολέμου ἐπέκεινα 50,000,000 γροσίων.

Δεινὰς καὶ ἀτελεσφόρους ἐθεώρησαν οἱ Τούρκοι τὰς προτάσεις ταύτας, ὥστε δὲν ἐσυμβιβάσθησαν, ἡ ἀνακωχὴ ἐλύθη, καὶ αἱ ἐχθροπραξίαι ἐπανελήφθησαν.

Ἐν τούτοις οἱ Ἑλληνες ἐπεριποιοῦντο τοὺς Ἀλβανούς, διότι ἐδεικνύοντο εὐδιάθετοι νὰ συνθηκολογήσωσι μόνοι μετ' αὐτῶν.

Ὁ Ἑλμάσπεης ἐλθὼν εἰς τὸν Κολοκοτρώνην ἐδήλωσεν ὅτι ἦτον ἔτοιμος μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν Ἀλβανῶν ν' ἀναχωρήσωσιν, ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ φέρωσι τὰ ὅπλα των καὶ τὰ πράγματά των, νὰ συμπεριλάβωσι τὰς γυναῖκας τῶν Πασάδων, τὸν Κεχαγιάμπεην, τὸν Καϊμακάμην τὸν Μπινᾶ Ἑμίνην τὸν Καδῆν καὶ ἄλλους τινὰς μὴ Πελοποννησίους Τούρκους, καὶ νὰ ἐξασφαλισθῶσι κατὰ τὴν εἰς Ἡπειρον μετὰβασίν των· ὑπέσχοντο δὲ νὰ συμπολεμήσωσι κατὰ τῆς Πύλης ἐπὶ τῆς εἰς τὰ ἴδια ἐπανόδου των. Αἱ προτάσεις αὗται τῶν Ἀλβανῶν ἐγένοντο παρὰ τοῦ Κολοκοτρώνη παραδεκταί, κατὰ συνέ-

πειαν συνέταξαν τὰ ἀπαιτούμενα ἔγγραφα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἔστειλαν τὰ πράγματά τους εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Κολοκοτρώνη. Τὸ γεγονός τοῦτο κατετάραξε τοὺς λοιποὺς Τούρκους καὶ ἤρχισαν νὰ τρέχωσιν ἄνω κάτω μὴ γνωρίζοντες τί ν' ἀποφασίσωσι.

Ἐν τῇ ταραχῇ ταύτῃ οἱ Ἕλληνες παρετήρησαν ὅτι τὸ πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου κανονοστάσιον ἔμενεν ἀφρούρητον καὶ κατὰ τὴν 9 πρὸ μεσημβρίας, χωρὶς νὰ εἰδοποιήσωσι τὸν Κολοκοτρώνη ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ἀλλεπαλλήλως 50 Ἕλληνες, ἐν οἷς καὶ ἡ Βοσκοπούλα μας, εἰσεπήδησαν τὸ τεῖχος, ἤνοιξαν τὴν ἀφρούρητον ἐκείνην πύλην, εἰσήγαγον τοὺς πλουσιωτέρους συναγωνιστάς καὶ ἀνύψωσαν εἰς τὰς ἐπάλξεις τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν.

Ἰδόντες οἱ Τούρκοι τὸ γεγονός ἔτρεξαν σωρηδὸν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος καὶ ἤρχισαν σφοδρὸν τουφεκισμόν καὶ κανονοβολισμόν κατὰ τῶν εἰσπηδησάντων ἐν τῇ πύλῃ Ἑλλήνων. Ἦρξατο φοβερὰ μάχη, καθ' ἣν πολλοὶ Τούρκοι καὶ τινες Ἕλληνες ἔπεσαν. Ἡ Βοσκοπούλα ἐζήτηε ἐκεῖ τὸν θάνατον καὶ ἐμάχετο ὡς ἀληθὴς ἀμαζών· ταῦτα ἰδὼν ὁ Κολοκοτρώνης ἔπεμψεν ἐντὸς τῆς πόλεως 1900 στρατιώτας ὑπὸ τὸν Πλαπούτα, ὅστις ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν ἐν συγχύσει διατελούντων Τούρκων ἠχημαλώπησε πολλοὺς, εἰς δὲ τοὺς Ἀλβανοὺς ἐπέτρεψε κατὰ τὴν συνθήκην, ἣν ἔκαμον νὰ ἐξέλθωσιν ἀνενόχλητοι, ἐσυνώδευσαν δὲ αὐτοὺς μέχρι τοῦ Λιγίου ἀσφαλῶς ἀπ' ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἡπειρον. Λαὸς ἀποτινάσσων πολυχρόνιον ζυγόν, κινεῖται πάντοτε θηριω-

δῶς κατὰ τῶν δεσποτῶν του· ὁ δὲ ὀπλοφόρος τῆς Ἑλλάδος λαός, ἦτον ἔτι μᾶλλον ἀκράτητος κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, διότι οὔτε μισθὸς ἐδίδετο, οὔτε τροφαὶ τακτικῶς διενέμοντο. Διὰ ταῦτα ἡ ἡμέρα τῆς ἀλώσεως τῆς πρωτευούσης τῆς Πελοποννήσου ἦτον ἡμέρα καταστροφῆς, πυρκαϊᾶς, λεηλασίας καὶ αἵματος. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά ὅλοι ἀπέθνησκον, ἄλλοι εἰς τὰς ἀναφανείσας ἐν τῇ πόλει φλόγας ριπτόμενοι, καὶ ἄλλοι ὑπὸ τὰ καταπίπτοντα στεγάσματα καὶ πατώματα τῶν καιομένων οἰκιῶν καταθλιβόμενοι· ἡ δὲ διψα τῆς ἐκδικήσεως κατεσίγαζε τὴν φωνὴν τῆς οὔσεως.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν ταῖς πλατείαις παντοῦ δὲν ἤκούοντο εἰμὴ μαχαιροκτυπήματα, πυροβολισμοί, πάταγοι καταδαφιζομένων οἰκιῶν ἐν μέσῳ φλογῶν φρυάγματα ὀργῆς καὶ γόος θανάτου. Τὸ ἔδαφος ἐστρώθη πτωμάτων, καὶ οἱ περιφερόμενοι πεζοὶ καὶ ἵππεῖς ἐπάτουν ἀποθνήσκοντας ἢ ἀποθανόντας. Οἱ Ἕλληνες ἐφαίνοντο ὅτι ἐζήτουν νὰ διεκδικηθῶσιν ἀδικήματα τεσσάρων αἰώνων.

Οἱ ἐν Τριπόλει Ἑβραῖοι, ἐπὶ λόγῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἄλλοῦ κακῆς πρὸς τοὺς Χριστιανούς διαγωγῆς τῶν ὁμοερέτικων των, κατεσφάγησαν.

Τί ἔκαμον οἱ Ἑβραῖοι, διδάσκαλε; ἡρώτητε πάλιν μία τῶν μαθητριῶν.

— Ὁ Σουλτάνος, τέκνα μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων Θεόβουλος, ἀνακαλύψας ὅτι ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦτον ἀρχηγὸς τῆς συνωμοσίας τῶν Ἑλλήνων, διέταξε καὶ τὸν ἀπηγχόνισαν εἰς τὴν πύλην τοῦ Πατριαρχείου τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Τὸ πτώμα

τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρὸς, ἡγόρασαν μετὰ τρεῖς ἡμέρας οἱ Ἑβραῖοι καὶ τὸ ἔσυρον ἀπὸ τοὺς πόδας περιερχόμενοι ὅλας τὰς ἀγοράς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑβρίζοντες καὶ πτύοντες αὐτὸ, μετ' ὃ τὸ ἔρριψαν εἰς τὴν θάλατταν.

Τὴν ἀπάνθρωπον ταύτην διαγωγὴν μαθόντες οἱ Ἕλληνες ἡγανάκτησαν κατὰ τῶν Ἑβραίων· διὰ τοῦτο ἐτιμώρησαν τόσον σκληρῶς τοὺς ἐν Τριπόλει εὑρεθέντας Ἰουδαίους.

Ὀλίγοι Τοῦρκοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐξαγοράσωσι δι' αἵματος τὸ αἷμά των, ὅθεν καταλαβόντες οἱ μὲν ἐν ὀχύρωμα, οἱ δὲ οἰκίας τινὰς, ἐπολέμουν τοὺς Ἕλληνας μετὰ λύσσης. Μερικοὶ Δερβίσαι κλεισθέντες ἐν τῷ τουρκικῷ σχολείῳ ἐπολέμησαν μέχρι τελευταίας πνοῆς. Οἱ Ἕλληνες ὁμῶς ἐκυρίευσαν αὐθημερὸν τὰς οἰκίας ὅσας οἱ ἔχθροί των κατέλαβον ἐκτὸς δύο.

Τὸ μετονύκτιον ἀνεφάνησαν αἶφνης φλόγες ἐν τῷ παλατίῳ ὅπου ἐφυλάσσοντο αἱ γυναῖκες τῶν Πασάδων. Ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης προστατεύσας τὰς γυναῖκας ταύτας ἐξησφάλισεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μουσταφάμπεη.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς ἐκυρίευσεν καὶ τὰς λοιπὰς οἰκίας καὶ τὸ ἀντισταθὲν ὀχύρωμα καὶ οὕτω ἅπαντα ἡ πόλις περιτλήθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας διήρκεσαν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος δεινὰ· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ἐσφάγησαν ὅσοι τοῦρκοι ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθωσι τῶν τειχῶν.

Διακόσιοι Ἕλληνες ἔπεσον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀλληλομαχίας ταύτης· δεκάκις χίλιοι δὲ πάσης ἡλι-

κίας ἦσαν οἱ ἀπολεσθέντες ὀθωμανοὶ καὶ ὀθωμανίδες καὶ ἐβραῖοι· οἱ δὲ λοιποὶ ἠχμαλωτίσθησαν· 40 μόνον μόνον ἑνοπλοὶ τοῦρκοὶ διέφυγον τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων καταφυγόντες εἰς Ναύπλιον καὶ μὴ καταδιωχθέντες ἐπὶ τῆς φυγῆς. Οἱ ἐπιστημότεροι δὲ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ἦσαν ὁ Κεχαγιάμπεης, ὁ Κιαμήλμπεης, ὁ Μουσταφάμπεης, ὁ Σέχ Νεττήπ ἐφέντης, ὁ Δεφδερδάρης, ὁ Μπινᾶ ἐμίνης καὶ αἱ παρὰ τῷ Μαυρομιχάλη γυναῖκες τῶν πασάδων. Πρὸς τούτοις ἐκυρίευσαν ἄπειρα καὶ πολύτιμα λάφυρα, ἀλλ' ὅλα διηρπάγησαν ἄνευ παραμικρᾶς ὠφελείας τοῦ κοινοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Παρὰ τῷ γέροντι Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, ὡς προεῖπον, ἔμενον αἱ γυναῖκες τῶν ἐπιστήμων Τούρκων, τὰς ὁποίας μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἐφύλαττε, διότι ἔδωκε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του εἰς τοὺς συγγενεῖς των Τούρκους νὰ τὰς ἀσφαλίσῃ ἀπὸ παντὸς κινδύνου.

Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν καὶ ὡς φρουρὸν, διώρισε νεανίαν τινα ἀγένειον, ὅστις κατὰ τὰς συμβάσας μάχας, ἔδειξεν μὲν μεγίστην ἀνδρείαν καὶ μῖστος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἐφάνη πάντοτε φιλόανθρωπος καὶ περιποιητικὸς πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἰδίως εἰς τὰς γυναῖκας, ἐδείκνυε τόσῃν συμπάθειαν, τὰς ἐπεριποιεῖτο μὲ τόσῃν στοργῇ καὶ ἄκραν τιμιότητα, ὥστε οἱ Τοῦρκοι

τὸν ἐνεπιστεύοντο τὰ πάντα, καὶ τὸν ἀπεκάλουν ἀδελφόν.

Τὰ ἀξιόλογα ταῦτα προτερήματα τοῦ νεαροῦ τούτου στρατιώτου, ἐφείλκυσαν τόσον πολὺ ἐν γένει τῶν διαφόρων Ἑλλήνων ἀρχηγῶν τὴν ἀγάπην, ὥστε πάντες ἐπεθύμουν νὰ τὸν παραλάβωσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν στρατευμάτων των.

Ὁ Πετρόμπεης λοιπὸν πληροφορηθεὶς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους Ὀθωμανοὺς περὶ τῆς τιμιότητος αὐτοῦ τὸν κατέταξεν εἰς τὸ σῶμά του καὶ κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἀνέθεσε τὴν διαφύλαξιν τοῦ χαρεμίου.

Αἱ Ὀθωμανίδες ἔμενον λίαν εὐχαριστημέναι ἀπὸ τὸν νεαρὸν τοῦτον φύλακά τους καὶ μετὰ πολλῆς συμπαιθείας συνωμίλουν πάντοτε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐξέφραζον τὴν εὐαρέσκειάν των, ὡς ὅτι ἐβλεπον τὸν ἀρχηγόν, εὐχαριστοῦσαι αὐτὸν, διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἐκλογὴν των.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ θυγάτηρ ἐνὸς πατσᾶ ὀνόματι Με-λιέ, ὡς ὅτι ἐβλεπε τὸν νέον τοῦτον, ἠσθάνετο τὴν καρδίαν της πάλλουσαν καὶ εὐχαριστεῖτο νὰ συνομιλῇ πάντοτε μετ' αὐτοῦ. Ἡ καρδία ὅμως τοῦ φύλακος, ἦτο τεθωρακισμένη διὰ σιδηρῶν πλακῶν καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διατρυπωθῇ ἀπὸ τὰ ἐρωτικὰ βέλη τῆς Ὀθωμανίδος. Οὐδεμίαν αἰσθησιν ἐνεπείουν εἰς αὐτὸν τὰ χαριέστατα ἐκεῖνα μειδιάματα καὶ αἱ μελίσσουσαι προσαγορεύσεις τῆς Μελιέ.

Ἐπὶ τοῦ ὡραίου προσώπου τοῦ νεανίου τούτου ἐπεκράτητο ἀνεξάλειπτος μελαγχολία, καὶ τὰ πικραμένα αὐτοῦ χεῖλη οὐδέποτε ἐθεάθησαν μειδιῶντα, πλὴν ἐξεπλήρου τὰ καθήκοντά του μετὰ θρησκευτικῆς εὐλα-

θείας, χωρίς νά δίδῃ προσογὴν, οὔτε εἰς τὰ ἱλαρὰ βλέμματα τῶν γανουμησῶν, οὔτε εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῆς Μελιέ.

Ἡ μεγάλη ὁμως ψυχρότης τοῦ εὐεidoῦς τούτου φύλακος ἠϋξανε τοῦναντίον τὸν φλογερὸν ἔρωτα τῆς θωμανίδος, ἀντὶ νά τὸν καταπαύσῃ.

Ἡμέραν τινὰ συνέπεσε νά συναντιθῶσιν ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς οικίας.

— Διατί εἶσαι τόσον ἄπρονος καὶ σκληρός; λέγει πρὸς αὐτὸν μετὰ φωνῆς συμπαθητικῆς. Δὲν ἠθλάνθης ἀκόμη ὅτι ἐγὼ σὲ λατρεύω; Εἰπέ μοι μίαν μόνην λέξιν νά μὲ παρηγορήσῃς. Ταῦτα εἰποῦσα ἐνηγκαλίσθη αὐτὸν καὶ τὸν ἠσπάσθη.

Ὁ στρατιώτης τὴν ἀπώθησε καὶ μετ' ἀγανακτήσεως.

— Μὴ μὲ ἐνοχλῇς κατηραμένον πλάσμα τοῦ Σατανᾶ, τῆς εἶπε, καὶ παρευθὺς ἔφυγεν ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Τῆς Μελιές ἡ φιλοτιμία προσεβλήθη τόσον ἀποτόμως, ὥστε ἡ ἀγάπη ἐκείνη τὴν ὁποῖαν ἔτρεφεν εἰς αὐτὸν, μετεβλήθη εἰς ἄσπονδον μῖτος.

Ἰδοῦσα ὅτι τόσον σκληρῶς περιεφρονήθη καὶ τόσον ἀσπλάγχχνως ἐγκατελείφθη, ἔκλαυσε πικρῶς καὶ καθ' ἑαυτὴν εἶπεν.

— Αὐτὸ τὸ ὁποῖον μοι ἔκαμεν αὐτὸς ὁ Γκιαβούρ, εἶνε ὕβρις, ὕβρις τὴν ὁποῖαν πρέπει νά τιμωρήσω. Ἀλλὰ, φεῦ! εἶμαι αἰχμάλωτος! Διατί, Προφῆτα τοῦ Θεοῦ, μᾶς ἐγκατέλειψας; Διατί μᾶς παρέδωκες αἰχμαλώτους εἰς τοὺς ἀπίστους δούλους μας;

Ταῦτα καθ' ἑαυτὴν ψιθυρίσασα εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρὸς της. Ἦτο κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην κατακόκκινη ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ οἱ ὀφθαλμοί της

ἐξηγγιωμένοι.

— Τί ἔπαθες παιδί μου Μελιέ; ἤρώτησεν ἔντρομος ἡ μήτηρ.

Ἐκείνη δὲν ἀπεκρίθη ἀλλ' ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

— Τέλος πάντων δὲν θὰ μοῦ εἰπῇς τί ἔπαθες; ἐπανάλαβεν ἡ μητέρα της μὲ τόνον τεταραγμένον.

— Μὲ προσέβαλεν ἓνας ἄπιστος.

— Σὲ προσέβαλε!

— Ναί, ἐπειράθη νὰ προσβάλλῃ τὴν τιμὴν μου.

— Καὶ ποῖος ἐτόλμησε νὰ σὲ προσβάλλῃ;

— Αὐτὴν τὴν στιγμὴν, αὐτὸς ὁ σκύλος εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Πετρόμπεης νὰ μᾶς φυλάττῃ μοὶ ἐπετέθη. . . .

Ἐξεσχίσθη ἡ Χανούμησα ἀπὸ τὴν ὀργὴν της. Ἐφώναξεν, ὕβριζεν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ' εὐτυχῶς δι' αὐτὴν δὲν τὴν ἤκουσε κανεὶς.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Γέρων Πετρόμπεης ἐπεσκέσθη τὰς φυλασσομένας Ὀθωμανίδας, αἵτινες μόλις εἶδον αὐτὸν ἐμφανισθέντα ἤρχισαν νὰ κραυγάζωσι.

— Ὑπεσχέθης ἀρχηγὲ δι' ὅρκου νὰ φυλάξης τὴν τιμὴν μας, καὶ ὅμως αἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους διώριτες νὰ μᾶς φρουρήσωσιν, αὐτοὶ ἐπειράθησαν νὰ μᾶς ἀτιμάσωσι.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἑλλην ἀρχηγὸς λίαν συνεκινήθη καὶ πάραυτα προέβη εἰς αὐστηρὰς ἀνακρίσεις.

Ἐμαθε λοιπὸν ἀπὸ τὴν παθοῦσαν, ὅτι ὁ νομιζόμενος ἐνάρετος ἐκεῖνος νεανίας πρὸς ἓν τσαούτην ἐμπιστοσύνην ἔδωκαν, διέπραξε τὸ φεβερὸν αὐτὸ ἐγκλήμα. Μάρτυρες ἦσαν πολλαὶ Χανούμισσαι, αἵτινες ὡμολόγησαν ὅτι

ιδίοις ὄμμασιν εἶδον τὴν ἐπίθεσιν τοῦ κακοήθους ἐκείνου.

Διετάχθη λοιπὸν ἡ προφυλάκισις τοῦ ἀπίστου ἐκείνου. φύλακος καὶ πάραυτα ὑπὸ συνοδείαν πολλῶν στρατιωτῶν ἐτέθη εἰς σκοτεινὴν καὶ βρωμερὰν εἰρκτὴν.

Ἀξιοματικός τις, ἐκπληρῶν ἔργα εἰσηγητοῦ, διετάχθη νὰ ἐνεργήσῃ κανονικωτέρας ἀνακρίσεις, ὅστις μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐνεργήσας τὸ καθήκον του ὑπέβαλε τὴν γνωμοδότησίν του, καθ' ἣν ὁ ἐν λόγῳ στρατιώτης παρεπέμπετο νὰ δικασθῇ ὑπὸ ἐκτάκτου στρατοδικείου.

Πέντε στρατοδίκαι διωρίσθησαν νὰ δικάσωσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, αἵτινες ἔλαβον ἐντολὴν ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον Κολοκοτρώνη νὰ φανῶσι λίαν αὐστηροί, ἵνα διὰ τοῦ μέτρου τούτου δυνηθῶσι νὰ ἐπιβάλωσι πειθαρχίαν εἰς τὰ ἄτακτα ἐκεῖνα σώματα διὰ νὰ σέβωνται τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων.

Τὸ Σάββατον ὠρίσθη ἡ ἡμέρα τῆς δίκης, ἥτις ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἐν τινὶ οἰκίᾳ ἐκτὸς τῆς πόλεως κειμένης.

Ἀπειρον πλῆθος ὀπλιτῶν καὶ ἄλλων περιέργων Ἑλλήνων τε καὶ Τούρκων παρέστη ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ καὶ μετὰ πολλῆς περιεργείας ἀνέμενον τὸν ὑπόδικον.

Ἦτον ἡ ὥρα περὶ τὴν 10 πρὸ τῆς μεσημβρίας καὶ ἰδοὺ φέρεται ὑπὸ συνοδείας στρατιωτῶν ὁ δικασθησόμενος. Νεανίας, ὠραίαν καὶ συμπαθεῖ ἔχων μορφήν, μετρίου ἀναστήματος, ὁμοιάζων μᾶλλον θελκτικὴν παρθένον. Εἰσελθὼν δὲ μετὰ θάρρους καὶ ὑπερηφανείας κατέλαβε τὴν ἑδραν τοῦ κακούργου.

Τὰ ὄμματα πάντων ἐρρίφθησαν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἐφαινετο ἐπὶ τῶν προσώπων τοῦ συρρεύσαντος πλήθους ἀπεικονιζομένη ἡ γεννηθεῖσα ὑπὲρ αὐτοῦ συμπάθεια. Ἐνδο-

φυγῶς οὐδεὶς ἐπίστευεν ὅτι ὁ τόσον μικρὸς ἐκεῖνος νεανίας, ὁ τοιαύτην εὐγενῆ καὶ συμπαλῆ ἔχων μορφὴν, θὰ κατεδέχετο νὰ προβῇ εἰς παρομοίαν πράξιν, δι' ἣν αἱ γανούμισσαι τὸν ἐκατηγόρουν.

Τέλος πάντων ὁ τὰ ἔργα τοῦ εἰσαγγελέως ἐκπληρῶν ἀξιωματικὸς, ἀνέπτυξε τὴν κατηγορίαν, εἰπὼν μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπαναστάσεως θὰ κινδυνεύτῃ ἐὰν δὲν λάβωμεν αὐστηρὰ μέτρα νὰ τηρήσωμεν τὸν στρατὸν ὑπὸ αὐστηρὰν πειθαρχίαν, καὶ ὅπως οἱ ἀρχηγοὶ κατὰ τὰς συνθηκολογίας τηρῶσιν αὐστηρότητα, διότι οὐδέποτε πλέον ἐχθρὸς θὰ πιστεύσῃ τοὺς λόγους μας καὶ θὰ προτιμήσῃ ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ παραδοθῇ.

Ὑπεσχέθημεν εἰς τοὺς τούρκους τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς τῶν γυναικῶν των, ὀφείλομεν μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας νὰ τοὺς προστατεύσωμεν. Ταιαυτὰ τινα εἰπὼν ὁ εἰσαγγελεὺς προέτρεψε τοὺς στρατοδύκας νὰ φανῶσιν αὐστηρότατοι.

Μετὰ τοῦτο προσεκλήθη ὁ κατηγορούμενος ν' ἀπολογηθῇ.

— Ὁ Πρόεδρος ἠρώτησεν αὐτὸν ὡς ἐξῆς·

— Πῶς ὀνομάζεσαι;

— Βάσος Ἀθανασόπουλος, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Πόσων ἐτῶν εἶσαι;

— Δεκαοκτώ.

— Ποῦ ἐγεννήθης;

— Εἰς τὰ Καλάβρυτα.

— Ποίας θρησκείας;

— Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος.

— Κατηγορεῖσαι ὅτι κατὰ τὴν 15ην τρέχοντος μη-

νός διατελῶν ὡς φύλαξ τῶν χαρμενίων τῶν αἰχμαλώ-
των τούρκων παρηνόκλησες τὴν Μελιὲ Καρτανήζογλου.
Τί ἀπολογεῖται;

Ὁ κατηγορούμενος μειδιάσας ὀλίγον, εἶπε.

— Ὅλη αὐτὴ ἡ κατηγορία εἶνε ψευδεστάτη.

— Πῶς δύνασαι νὰ τὸ ἀποδείξης;

— Φέρω μίαν μαρτυρίαν μεθ' ἐαυτὸν τὴν ὁποίαν
ὅταν σὰς παρουσιάσω θὰ σὰς πείσῃ ἀμέσως ὅτι λέγω
τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐχομεν τόσας ἄλλας μαρτυρίας, αἵτινες βεβαι-
οῦσι τὴν πρᾶξίν σας, ἐπομένως εἰς τὰς ἀνακρίσεις δὲν
ἔκαμες περὶ τῆς μαρτυρίας σου ταύτης λόγον.

Ἡ κατηγορουμένη μετὰ θάρρους εἶπεν. — Οἱ τύραν-
νοί μας, οἵτινες ἐπὶ τετρακόσια ὅλα ἔτη μᾶς κατεβασάνι-
σαν τοιοῦτον ἀπανθρώπως, τολμῶσι καὶ ἤδη, καὶ ἦν
στιγμὴν διατελοῦσιν αἰχμαλῶται νὰ καταγγέλλωσι
ψευδῶς ἡμᾶς διὰ πράξεις κακοήθεις, ἐπιμένοντες εἰς τὴν
τιμωρίαν ἀνθρώπου, ὅστις εἰς τὰς δεινὰς ταύτας περι-
στάσεις των ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθη, ὅπως καταστήσῃ
τὴν θέσιν των εὐχάριστον. Δὲν ἔπαυσα περιποιούμενος
καὶ παρηγορῶν τὰς κακοήθεις ταύτας γυναῖκας, δὲν
ἔπαυσα ὑπηρετῶν καὶ ἐπαγρυπνῶν διὰ τὴν ἀσφάλειαν
τῆς ζωῆς καὶ τῆς τιμῆς των, καὶ ὁμῶς ἰδοὺ ποίαν ἀμοι-
βὴν μοι προσέφερον αὐτὰ τὰ τέκνα τοῦ σατανᾶ! Ἡ
Μελιὲ εἶνε ἡ κακοηστετέρα νεάνις τοῦ Προσφῆτου. Ἡ θεί-
α λησε νὰ συνάψῃ μετ' ἐμοῦ φιλίας καὶ ἔρωτας, ἐγὼ τὴν
περιεφρόνησα διότι τὸ καθήκόν μου καὶ ἡ φύσις μου δὲν
μοι τὸ ἐπέτρεπον, αὕτη δὲ πρὸς ἐκδίκησιν μὲ κατήγγει-
λεν ἐπὶ ἀποπέλῃ ἀτίμῳ καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ὁ εὐεργέτης τῆς

δικάζομαι σήμερον, καὶ ἐὰν δὲν εἶχον μετ' ἐαυτὸν ὅ,τι ἤδη θὰ σᾶς παρουσιάσω, τὸ δικαστήριόν σας θὰ με κατεδίκαζε.

— Ποίαν μαρτυρίαν ἔχεις διὰ νὰ ἀποδείξης τὴν ἀ-
θωότητά σου; ἠρώτησε τὸν δικαζόμενον ὁ πρόεδρος.

— Ἐγὼ κύριε Πρόεδρε μίαν μαρτυρίαν, ἥτις ἀμέ-
σως θὰ σᾶς πεῖται.

— Παρουσιάσατε τὴν μαρτυρίαν σας νὰ ἴδωμεν
κατὰ πόσον θὰ δώσωμεν εἰς αὐτὴν πίστιν.

— Εἶμαι, κύριε, γυνή καὶ ὡς τοιαύτη εἶνε δυνατὸν
ποτὲ νὰ εἶμαι ἔνοχος τῆς ἀποδιδομένης μοι κατηγορίας;

— Γυνή! ἐφώναξεν ἐκπληκτος ὁ Πρόεδρος. Τὸ ἀκρο-
ατήριον ἐκπλαγὲν ἐψιθύρει—Γυναῖκα, γυναῖκα εἶνε. . .

Συλλογισθεῖτε τέκνα μου, εἶπεν ὁ διηγούμενος διδά-
σκαλος, ὅποιαν ἐντροπὴν ἔπαθον οἱ Τοῦρκοι, ἀποδειχθέν-
τες ἀγάριστοι καὶ συκοφάνται.

Τέλος πάντων ὁ Πρόεδρος, κατὰ τὸν νόμον διέταξε γυ-
ναῖκα τινὰ Ἑλληνίδα νὰ ἐξετάσῃ τὸν κατηγορούμενον
καὶ νὰ βέβαιώσῃ τὴν φύσιν του. Ἡ αὐτοψία ἐγένετο
καὶ ἡ ἀλήθεια ἀπεδείχθη.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πρόεδρος ἀνέγνωτε τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν.

Τὸ δικαστήριον τῶν Στρατοδικῶν διακόπτει τὴν ἐξα-
κολούθησιν τῆς δίκης, διότι ὁ κατηγορούμενος ἐξετα-
σθεὶς εὐρέθῃ γένους ὀηλυκοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν μένει
ἐλεύθερος.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς δικαστικῆς ταύτης ἀποφά-
σεως τὸ ἀκροατήριον ἐφώνησε·

— Ζήτω ἡ δικαιοσύνη! Ζήτω ἡ Βασίλει! Ὁ ἐνθου-

σιασμός ἔμως οὗτος μετεβλήθη εἰς ἀγρίαν κατὰ τῶν τούρκων ὁργήν.

— Θάνατος εἰς τοὺς τυράννους! ἤκούσθησαν πολλαὶ φωναί.

— Θάνατος! Θάνατος εἰς τοὺς ἀπίστους!

Τὸ πλῆθος ἐξεχύθη εἰς τὰς ὁδοὺς ἀκράτητον καὶ ἤρ-
χισε νὰ κατακόπῃ πάντα προστυχόντα Τούρκον. Δύο
στρατιῶται συνέλαβον πέντε θλωμανίδας, τὰς ὁποίας
ἡτοιμάζοντο νὰ φονεύσωσι.

— Μὴ πρὸς Θεοῦ! Μὴ διὰ τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος
τὰς ἐγγίσητε! ἐπεμβᾶτα εἰς τὸ μέσον ἐφώναξεν ἡ Βο-
σκοπούλα. Χαρίσατε τὰς γυναῖκας αὐτὰς εἰς ἐμέ. Εἶνε
ἄνανδρον νὰ μολύνητε τὰς χεῖράς σας εἰς γυναικεῖον
αἷμα.

Εἶπε ταῦτα μὲ τσαούτην τόλμην, ὥστε ἐνέπνευσε
τὸν σεβασμὸν εἰς τοὺς δύο ἐκείνους ἄνδρας.

— Ζητοῦμεν, Βασίλο, νὰ σὲ ἱκανοποιήσωμεν, ἀπει-
κρίθησαν ἔχοντες εἰσέτι τὰς μαχαίρας ἀνυψωμένας.

— "Οχι! ὄχι! ἐφώνησε, δὲν θέλω νὰ μὲ ἱκανοποιή-
σητε, κατασφάζοντες αἰχμαλώτους καὶ ἰδίως γυναῖκας.
Θέλετε νὰ ἱκανοποιήσητε ὄχι πλεόν ἐμέ, ἀλλὰ τὴν πα-
τρίδα, φανῆτε εἰς τὰς μάχας γενναῖοι διὰ νὰ κατατρο-
πώσωμεν τοὺς τυράννους μας.

Οἱ πειστικοὶ οὗτοι λόγοι ἀπέτρεψαν τοὺς ἐν ἀγανα-
κτῇσει διατελοῦντας τούτους ἄνδρας νὰ σφάζωσι τὰ
ἀδύνατα ἐκεῖνα πλάσματα. Ἐβέσταν εἰς τὰς θήκας τὰ
ὅπλα των καὶ ἀπεσύρθησαν.

Ἡ Βασίλο τὰς παρηγόρητε, τὰς ἐνεθάρρυνε καὶ τὰς
παρεκίνησε νὰ τὴν ἀκολουθήσωσι.

Πεφοβισμένοι καὶ τρέμονται αἱ ὀθωμανίδες ἐκεῖναι
 ἡγχαρίστησαν τὴν σωτηρίαν των καὶ ἐτέθησαν ἀνεπιφύ-
 λακτως ὑπὸ τὴν προστασίαν της.

Βλέπετε τέκνα μου ἀπὸ ποῖα εὐγενῆ αἰσθήματα ἦτον
 ἔμπλεως ἡ καλοκάγαθος καρδία τῆς ἐξαιρέτου ταύτης
 παρθένου; Εἶδατε ἀντὶ τοῦ κακοῦ ἐκείνου τὸ ὁποῖον αἱ
 ἀχάριστοι ἐκεῖναι Χανούμητσα ἐπειράθησαν νὰ τὴν
 μωσιν, τί ἔπραξεν αὕτη πρὸς τὰς κινδυνευτάτας
 φύλους των;

Τὴν θεάρεστον ταύτην πράξιν ὀφείλετε νὰ μι-
 ποτὲ νὰ μὴ εἴσθε φιλέκδικοι. Συγχωρεῖτε τοὺς
 σας, λέγει ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, διὰ
 χωρίση καὶ ὁ θεὸς τὰς ἀμαρτίας σας.

Ταῦτα συμβουλεύσας ὁ Θεόδουλος τὰς ἀκρ-
 του ἐξηκολούθησε.

Τὰς πέντε ἐκεῖνας Ὀθωμανίδας συνοδεύσαντο
 σκοποῦλα εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔνθα ἐφυλάττοντο
 λαὶ Χανούμισσαι εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ συναντηθῇ
 Μελιέ, ἥτις ἅμα εἶδεν αὐτὴν ἐμφανισθεῖσαν, ἐζήτησε
 νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς.

— Μὴ φεύγης, Μελιέ, τῆς λέγει μετὰ φωνῆς συμ-
 παθητικῆς, διότι δὲν ἔρχομαι νὰ σὲ ἐκδικηθῶ, ἀλλ' ἔρ-
 χομαι νὰ σὲ διδάξω τίνι τρόπῳ ὀφείλῃς νὰ φέρεσαι πρὸς
 τοὺς εὐεργέτας σου.

Ἐγὼ ἐτέθην φρουρὸς τῆς τιμῆς σας καὶ τῆς ζωῆς σας,
 καὶ ἐὰν ἡ ἀνάγκη τὸ ἐκάλει, πρόθυμος πρὸς ὑπεράσπισίν
 σας θὰ ἔχυνα τὸ αἷμά μου. Ἐσὺ ὅμως κινουμένη ἀπὸ
 κακοήθη ὁρμὴν, ἀδίκως με ἐσυκοφάντησες, καὶ ἐὰν δὲν
 συνέπιπτε νὰ εἶμαι γυνή, βεβαίως ἡ κεφαλὴ μου θὰ

ἐπιπτε. Σὲ συγχωρῶ.

Ἴδού σοῦ φέρω πάντε ὁμοθρήσκους σου τὰς ὁποίας ἔσσωσα ταύτην τὴν στιγμήν ἀπὸ βέβαιον θάνατον, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκδικηθῶ τὴν ἀχαριστίαν σας, διὰ νέας εὐεργεσίας. Τοιοῦτοτρόπως φερόμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους μας, δὲν τοὺς σουβλίζομεν, οὔτε τοὺς κρεουργοῦμεν, ὡς σεῖς.

— Καὶ ὅμως δὲν ἐγύστατε ὀλίγον αἷμα ἀθῶον κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεώς μας.

— Τὰς σφαγὰς ταύτας σεῖς προκαλέσατε· ἐκρεμάσατε τὸν Πατριάρχην μας, τοὺς ἀρχιερεῖς μας, κατεσφάξατε χιλιάδας γυναικόπαιδα εἰς διάφορα μέρη, καὶ ἀκόμη προχθὲς μυρία ὅσα μαρτύρια ἐκάμετε εἰς τοὺς δυστυχεῖς χριστιανούς. Ἐφάνητε πάντοτε ἄδικοι, αὐθαίρετοι, ἄσπλαγχοι, ἐκδικητικοὶ πρὸς τοὺς δυστυχεῖς Ἕλληνας. Ὅλα τὰ κακὰ ταῦτα τὰ ὁποῖα ὑποφέρομεν ἀπὸ σᾶς τοὺς Τούρκους, ἐξήγειρον τὴν ὀργὴν μας· ἡ ἀγανάκτησίς μας ἐκορυφώθη καὶ τὸ αἶσθημά μας ἤτο θάνατος ἢ ζωή. Ἡθέλατε λοιπὸν ὁ βασιανισθεῖς τόσον σκληρῶς, αὐτὸς λαὸς νὰ σᾶς ἀφήσῃ ἀτιμωρήτους. Νὰ εἰσθε εὐχαριστημένοι βλέπεται εἰσέτι τὴν κεφαλὴν σας ἱσταμένην ἐπὶ τῶν ὤμων σας. Ταῦτα εἰποῦσα ἡ Βοσκοπούλα ἀνεχώρησε.

Ὁ Γέρων Θεόβουλος ἐζήτησε τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὰς μαθητρίας του νὰ διακόψῃ πρὸς στιγμήν τὴν διήγησιν, ὅπως λάβῃ πάλιν μίαν δόσιν ταμβάκου καὶ διὰ νὰ ξεκουρασθῇ ὀλίγον, ἡμεῖς ὅμως δὲν εἶχομεν ὑπομονήν, εἰμεθα περίεργοι νὰ μάθωμεν τί ἔγεινεν ἡ καλὴ μας Βοσκοπούλα. Τοσαύτην ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τὰς

ψυχάς μας τὰ παθήματα τὰ ὁποῖα ὑπέστη, ὥστε ο
δριβαλμοί μας ἦτον γεμάτοι ἀπὸ δάκρυα. i

Ὁ διδάσκαλος τέλος πάντων ἐρροήρησε τὸν ταμβάκον
του, ἐπτερνίσθη καὶ πάλιν ἐσπογγίσθη καὶ ἐπανέλαβε
τὴν διήγησιν.

~~~~~

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Οἱ Ἕλληνες παιδιὰ μου διὰ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν
πατρίδα των ἐπολέμησαν ἐπτά περίπου ἔτη, δηλαδή
ἀπὸ τὸ 1821 μέχρι τοῦ 1827. Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο
χρονικὸν διάστημα, ὑπέφερον πολλὰ δεινὰ καὶ ἀπείρους
καταστροφάς, ἀλλ' ὅμως ἐξῆλθον τοῦ μεγάλου τούτου
ἀγῶνος νικηταί. Ἐνίκησαν τοὺς στρατοὺς τοῦ μεγάλου
Σουλτάνου καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος ἡ Βοσκοποῦλά
μας ἔλαβε μέρος εἰς διαφόρους μάχας, καθ' ἃς πάντοτε
διεκρίθη ἐπὶ ἀνδρείᾳ· ἐμάχετο ὡς λέων μὲ τὴν ὁρμὴν,
ὥστε ὁ ἀρχηγὸς ἔλεγεν — Ἐὰν εἶχα ἕκατὸ μόνον τοιού-
τους πολεμιστὰς θὰ εἶχον πάντοτε βεβαίαν ὑπὲρ ἐμοῦ
τὴν νίκην.

Κατὰ τὴν ἐν Δερβενίοις φοβερὰν καταστροφὴν τοῦ
Δράμαλη, ἐπὶ κεφαλῆς οὗσα σώματός τινος ἔκαμε θαύ-
ματα. Ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ τὸ πέρασ τῆς μάχης
ἐπροβίθασεν αὐτὴν εἰς χιλίαν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἐκ-
τιμῶντες τὸν ἡρωϊσμόν της ἀπεκάλουν αὐτὴν καπετὰν
Βασίλειο· καὶ πάντες οἱ ὁπλιταὶ ἐπεθύμουν νὰ πολεμῶσιν
ὑπὸ τὰς διαταγὰς της.

Τέλος πάντων απέκτησεν ὄνομα μέγα καὶ σεβαστὸν, καὶ ὅταν ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐπέμνην νὰ κυβερνήτῃ τὴν Ἑλλάδα, ὁ στρατηγὸς Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ἐν Ναυπλίῳ, ἐσύστηтен εἰς αὐτὸν τὴν Βασίλο ὡς τὸν ἄριστον ἀξιωματικὸν τοῦ στρατοῦ του. Τὴν χεῖρά της ἔσφιγγεν ὁ Καποδίστριας ἐγκαρδίως καὶ τὴν συνεχάρη.

Τῇ παρεμβάτει τῶν μεγάλων δυνάμεων ἐκηρύχθη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ πόλεμος ἔπαυτε, διὸ καὶ ἡ φίλη μας Βοσκοπουλα δὲν ἠρδύνατο πλέον νὰ μένῃ ἐν τῷ στρατῷ. "Οθεν ἀποχαιρετήτασα τοὺς συμπολεμιστάς της ἀνεχώρηтен εἰς τὸ χωρίον της Κερπινή.

Μίαν Κυριακὴν τὸ πρῶτ' ἐφαίνοντο ἐρχόμενοι εἰς τὴν Κερπινὴν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις οἱ κάτοικοι ὅλων τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας τῶν Καλαβρύτων. "Εκαστον χωρίον εἶχεν ἰδίαν σημαίαν, ἣν ἔφερεν ἐπ' ὤμου ὁ ἐκλεκτότερος λεβέντης· ἡ ὠραιότερα δὲ νεᾶνις ἐκράτει ἓνα μέγαν ἐξ ἀνθέων στέφανον. Τὰ πλήθη ταῦτα ἄδοντα καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντα τὴν ἐγχώριον μουσικὴν κατηυθύνοντο πρὸς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τοῦ χωρίου τούτου.

"Απειρον πλῆθος εἶχεν ἤδη συγκεντρωθῇ εἰς ἐκεῖνον τὸ μέρος. Οἱ κώδωνες ἀπηχοῦντες χαρμολύνως ἀνήγγελλον τὴν μεγάλην καὶ λαμπρὰν πανηγυριν, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῇ πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἡρώιδος Βασίλος.

'Αφ' ἐσπέρας κατέφθασεν εἰς τὰ χωρία ἡ εὐχάριστος εἰδοσις τῆς ἐλευσεώς της, καὶ πάντες ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ τὴν δεξιωθῶσι πανηγυρικώτατα.

Περὶ τὴν δεκάτην πρωινήν ὥραν ἐφάνη μακρόθεν ἐρχόμενον ἔφιππον σῶμα στρατοῦ, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου πα-
 καὶ ὀπλοφόροι πεζοὶ καὶ πλῆθος ἄλλων ἀν-

δρῶν τε καὶ γυναικῶν ζητοκραυγαζόντων.

Ἐπὶ κεφαλῆς ὄλων προπορεύετο ὥραϊος ἱππότης φέρων κατάχρυσον στολὴν καὶ σπάθην ἀργυράν ἐξαστράπτουσαν. Ἦτον ἡ Βοσκοποῦλά μας.

Δέκα περίπου ἱερεῖς ἐνδεδυμένοι τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἄμφια, οἱ πρόκριτοι τῶν χωρίων, οἱ στημαιοφόροι, τὰ φέροντα τοὺς στεφάνους κοράσια καὶ ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος ὅστις συνεσπαρεύθη ἐκεῖ, ἔσπευσαν νὰ ὑποδεχθῶσι τὴν τιμῆσασαν τὰ Καλάβρυτα συμπολίτιδά των.

Ἡ Βοσκοποῦλα ἀμέσως ἀφίππευσεν, ἤσπασθη τὴν δεξιὰν τῶν ἱερέων, ἔπειτα τὸν γέροντα πατέρα της καὶ τὴν μητέρα της, καὶ τὰς παλαιὰς φίλας. Ταῦτα ἐγένοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν ζητωκραυγῶν, τῶν πυροβολισμῶν καὶ τῶν παντσειδῶν ἤχων τῶν διαζόρων ἐγγχωρίων μουσικῶν.

Μετὰ τοῦτο ἐπορεύθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔνθα προσυγχύθη κατανυκτικώτατα, ἠὺχαρίστησε τὴν Θεοτόκον, διότι τὴν ἠξίωσε νὰ ἰδῇ τὴν πατρίδα ἐλευθέραν, ἤσπασθη τὰς ἀγίας εἰκόνας, καὶ ἔπειτα χαιρετίσασα ἀνεξαιρέτως πάντας τοὺς ὑποδεχθέντας αὐτὴν, ἀπῆλθεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Φώτцу, μετὰ τῶν ἱερέων καὶ συγγειῶν της. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς λοφίσκου τινος, κειμένου πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Κερπινῆς καὶ μελὶς δέκα περίπου λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπέχοντος τοῦ χωρίου, ἐφαίνοντο κατὰ σειρὰν φυτευμέναι μικραὶ κυπάρισσοι, σχηματίζουσαι ἐπίμηκες τετράγωνον.

Ἦτον ὁ τάφος τοῦ Φώτцу.

Ὅταν ἡ Βασίλο μετὰ τῆς συνοδείας της ἐπλησίασεν εἰς αὐτὸ τὸ μέρος καὶ προσέβαλε τὴν ὄψιν της ἡ θέα τοῦ

τάφου ἐκείνου, ἐκάμφθησαν ἀμέσως τὰ γόνατά της, ἡ καρδιά της ἤρχισε νὰ πάλλη, ὁ νοῦς ἐσκοτίσθη καὶ τρέμυστα ἐκινδύνευε νὰ πέσῃ, ἀλλ' ὁ πατήρ της σπεύσας τὴν ἐστήριξεν ἐπὶ τοῦ βραχίονός του, καὶ

— Θάρρος, τῆς εἶπε, εἶνε ἐντροπὴ εἰς σέ, ἥτις ἐπολέμησες ἐπὶ ὅλα ἔτη τοὺς Τούρκους νὰ καμωθῇς ἐκ συγχινήσεως τοιουτοτρόπως.

Ἡ θυγάτηρ ἠλεκτρισθεῖσα ἐκ τῆς ἐνθαρρύνσεως ταύτης, ἀμέσως ἀνέλαβε καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν τάφον.

Τὸ βλέμμα της ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου πλακὸς καὶ μὲ τάχος ἀστραπῆς ἀνέγνωσε τοὺς ἐξῆς ἐπ' αὐτῆς γραχθέντας στίχους·

Ποῦ πηγαίνεις διαβάτα ἐνὰ βλέμμα ἐδῶ ρίψε,
Εἰς τὸν τάφον τοῦτον στάσου καὶ τὴν κεφαλὴν σου κύψε.
Γύνυ κλίνει... Εἶν' ὁ Φῶτος εἰς τὰ βάθη τεθαμμένος,
Ὁ πεσὼν τόσον ἀνδρείως πολεμῶν ὑπὲρ πατρίδος,
Ὅστις πάντα ἀπὸ τῆς μάχης δὲν ἐξῆλθε νικημένος,
Αὐτὸς πρῶτος ὁ συντρίψας τὰ δεσμὰ τῆς τυραννίδος.

Τοὺς στίχους τούτους ἀναγνώσασα τόσον πάλιν σφοδρῶς συνεκινήθη, ὥστε ἤθελε ν' ἀφήσῃ δυνατὴν κραυγὴν, ἐὰν ὁ πατήρ αὐτῆς δὲν τὴν ἐμέμψετο προηγουμένως διὰ τοῦτο.

Οἱ ἱερεῖς ἐμνημόνευσαν καὶ ἐδεήθησαν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ κεκαμνημένου καὶ ἐδάκρυσαν πάντες κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ τεθνεῶτος, μεθ' ὃ ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Βασίλως.

Μετὰ παρέλευσιν τινῶν ἐβδομάδων ἡ υἱεὶα τῆς Βοσκοπούλας δὲν ἐφαίνετο τόσον εὐάρεστος, πάντοτε ἐβή-

χεν, ἤτληάνετο πόνους εἰς τὸ στῆθος· εἶχε δύσπνοιαν. Ἡ κατὰστασις αὕτη ἐθορύβησε τοὺς γονεῖς καὶ φίλους καὶ πάραυτα προσεκάλεσαν ἰατροὺς νὰ τὴν ἐπισκερθῶσιν· ἡ γνωμοδότητις αὐτῶν ἦτον ἀρκούντως ἀνησυχαστικὴ. Προσεβλήθησαν οἱ πνεύμονες, ἄρα ἦτο φθισικὴ.

— "Αχ! κρῖμα, ἐρώνησαν μερικαὶ ἐκ τῶν μαθητριῶν κλαίουσαι.

Ἀλλὰ καὶ ὁ γέρον Θεόφουλός δὲν καθυστέρησεν· οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ αὐτοῦ ἐμαρτύρουν τῆς καρδίας του τὴν παραχῇν.

Μετὰ τρεῖς ἀκριβῶς μῆνας συνέπεσε μετὰ τινων φίλων μου νὰ μεταβῶ εἰς τὸ μέγα Σπήλαιον. Γνωρίζετε τί εἶνε αὐτὸ τὸ μέγα Σπήλαιον; ἠρώτησε τὰς μαθητρίδας του.

— "Ὅχι, ἀπεκρίθημεν.

— Εἶνε μία ἀρχαιοτάτη μονὴ τιμωμένη εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, ἣτις ὠκοδομήθη ἐπὶ τινος μεγάλου καὶ ἀχανοῦς σπηλαίου. Εἰς τὴν μονὴν ταύτην φυλάσσονται ἅπειρα πολύτιμα κειμήλια τῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπάρχει δὲ καὶ μία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποῖαν ἐζωγράφετεν ἡ μάλλον, εἰπεῖν, ἔπλασεν ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς ἐκ μαστίχης καὶ κηροῦ. Ἀφοῦ ἐπροσκυνήσαμεν τὴν εἰκόνα ταύτην, ἐπορεύθημεν εἰς Κερπινὴν μετὰ τοῦ φίλου μου. Ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ εἶδομεν τελευμένην μεγάλην κηδεῖαν, ἣν παρηκολούθουν πολλαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων πάσης τάξεως, γένους καὶ ἡλικίας. Ἠκολουθήσαμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ μετ' ἐκπλήξεώς μου εἶδομεν, ὅτι εἰς τὸν νεκρὸν ἐκεῖνον ἀπεδίδοντο τιμαὶ στρατηγοῦ. Τάγματα στρατοῦ μετὰ σημειῶν, στρατηγοὶ, ἀξιωματικοὶ παντὸς

βαθμοῦ συνώδειον τὸν ἀποθανόντα· ἠρώτησαμεν πῶς ὠνομάζετο καὶ ἐμάθομεν ὅτι ἐκαλεῖτο Βασίλο.

— Λοιπὸν ἀπέθανεν ἡ Βοσκοπούλα; πάλιν ἠρώτησαν αἱ μικραὶ μετὰ θλίψεως.

— Ναὶ παιδιὰ μου ἀπέθανε.

Ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἠρώτησα, εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ διηγηθῇ ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τὴν ὁποίαν σᾶς εἶπον.

Τὴν Βοσκοπούλα ἐνεταφίσαν παραπλεύρως τοῦ Φώτου καὶ ἐπὶ τῆς πλακῆς αὐτῆς ἐγράψαν τοὺς ἐξῆς ἐπιθυμβίους στίχους τοὺς ὁποῖους αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ζωσα ἔγραψεν:

Μάταιε κόσμε διατὶ πρὶν ἔτι σέ γνωρίσω,
Πρὶν τ' ἀγαθὰ σου αἰσθανθῶ γιὰτὶ νὰ σέ ἀφήσω;
Τὸ χεῖλι μου ἀγέλαστο πηγαίνει εἰς τὸν ἄδη,
Ποτέ μου δὲν ἐγέλασα ποτέ χαρὰ δὲν εἶδα,
Ὁ Φῶτος ἀφοῦ μ' ἄφησε ἔγειν' ἡ γῆ σκοτάδι,
Γιὰτὶ καμμιὰ δὲν ἔμεινε ἐπὶ τῆς γῆς ἐλπίδα.
Κλαύσατε φιλενάδες μου τὴν ἄμειρη Βασίλο,
Ποῦ ἦτον ῥόδο διαλεκτὸ καὶ κρῖνος τοῦ Μαΐου,
Καὶ τόρα πῶς κατήντησα σὰν μαραμμένο μῆλο,
Καὶ εἰς τὸν τάφον δὲν θωρῶ ἀκτίνας τοῦ ἡλίου.

Αὐτὴ ἦτο ἡ ἱστορία τῆς Βοσκοπούλας, τέκνα μου, προσέθηκεν ὁ διδάσκαλος, καὶ ἐπιφυλάσσεμαι ἄλλοτε πάλιν νὰ σᾶς διηγηθῶ καμμίαν καλλιτέραν.

— Εὐχαριστοῦμεν, διδάσκαλε, πολὺ μᾶς ἤρεσεν, ὑπέλαβον*ὅλαι ὁμοῦ αἱ μαθήτραι.

Τ Ε Λ Ο Σ.

~~~~~

Τιμᾶται Δραχμῆς.

~~~~~

